

Vladimir Levstik

Rdeči Volk in Minehaha

Indijanska povest

I.

Profesor Urnik — ali ga res ne poznate? To vam je neobičajen mož. Srednje rasti, dokaj mršav, ostronos kakor večina ljudi iz njegovega kraja, prožen vzlic petdesetorici let, ki jih nosi na ramenih, in vedno oblečen, kakor bi ga vzel iz škatlice, se pojavlja dan za dnem na ulicah našega mesta. Točno ob isti minuti ga srečaš zjutraj in opoldne na Petrovi cesti, ki mu je bližnjica v šolo in domov, in zvečer na Aleksandrovi, po kateri koraka na izprehod, mirno, tehtno, z visokim čelom nekoliko po-
bešenim ali nekoliko dvignjenim in sivimi očmi zastrtimi ali igrajočimi v bistrem izrazu — kratko, podoba človeka, ki mnogo in strastno premišlja.

Vsak dan po obedu sedi v kavarni «Evraziji» pri tretjem oknu na levo od vhoda; kdor je dovzeten za slikovitost, je gotovo že kdaj obvisel z očmi na finem, nevsakdanjem očrtju njegove glave in postave, ki se zdita premišljeno komponirani v ta široki okvir. On sam je vedno enak, toda družba, ki ga obdaja, se izpreminja prav tako često kakor časopis, ki ga drži v rokah; zakaj profesor Urnik ni filistejec in menjava mu je potrebna kakor ribi voda in ptici zrak. Lahko bi rekli, da jo goji namenoma, po preizkušenem načrtu. Čeprav obsoja slovensko zapitost in se fanatično ogiblje dupel, po katerih mu plesnijo tovariši in vrstniki ob neužitnih brozgah in še neužitnejšem glodanju vsega, kar je ostalo v teh časih zdravo in pozitivno, je vendar vsako leto nekaj noči, ko ga moreš videti v stanju veleugledne popolnosti; in ako ga podražiš zaradi tega, ti odvrne z vedrim cinizmom, da noče biti suženj svojih boljših načel. Variatio delectat!

Profesor bogme ni suženj svojih načel. Najlepši dokaz tega je njegovo razmerje do nežnega spola. V mlajših letih, ko še ni bil tak filozof, se je nekoč v raztresenosti izpozabil in oženil; otrok ni bilo, ženo je kmalu pobrala pljučnica in profesor je postal nezavzetna trdnjava, ob kateri so se klavrno izjalovile vse zapeljive ukane Evinih hčera. S smejočo ironijo je odbijal puščice, ki so jih namerjale na njegovo srce; podjetnim mamicam, tetkam in drugim zvodiljam, kadar so z obupno brezobzirnostjo napelja-

vale besedo na ženitev, je odgovarjal naravnost, da je dovolj temeljito predelal svojo lekcijo in da jih ljubi vse, prav vse, in si ne da pokvariti te vesoljne ljubezni, zakaj stvar je vendarle taka, da mu ugajajo tem bolj, čim manj so njegove... Vse to pa ni kakor ne pomeni, da bi bil sovražnik dičnih gospa in mičnih gospodičen. Narobe! Legend, ki jih vedo gimnazijci o galantnih prigodah svojega filologa, je za pol Boccaccija, in tistih, katerih ne vedo, utegne biti še več...

Dame, s katerimi se shaja profesor Urnik v družbi, ne morejo prehvaliti njegove zabavnosti in njegovega ljubeznivega kramljanja; sto let bi ga poslušale! Da, to vam je mož, ki nekaj ve, skitalec širom Evrope, ki je videl prejšnja leta veliko sveta, pravi leksikon najraznovrstnejšega znanja, poznavalec vseh jezikov in literatur. Francoski, angleški, ruski, italijanski in še kaj govori kakor domačin; ko bi le hotel razprostrti svoje zaklade! Toda profesor govori z ženskami nerad o visokih stvareh in sovraži rod «caprae litterariae» kakor živega vruga. On ljubi hudomušno igro z besedami, šaljivo-melanholični ples misli okoli večne ničevosti vsega in zastrto bliskanje ironije nad golotami človeških napak, vedoč, da ga razumejo ženske še dosti bolj golo in človeško in da so vse srečne ob tem...

Mladina v šoli ga obožava. Ne da bi bil Bog zna kako prizanesljiv: mož je, cel, sam svoj značaj, ki hoče tudi vzgajati značaje. Med pustim zidovjem gimnazije so njegove ure tiste, v katerih se deških src najbolj sveže dotika osvajajoči dih lepote in svobode. Nihče ne ume oživljati Helade in Rima tako mogočno kakor on; nihče ne govori razredu tako odkrito:

«Šola, dragi moji, ima dva zmisla, dva namena. Prvi, ki ga vsi poznamo, je ta, da bi vas obogatila z znanjem in vas vzgojila v dobre ljudi; drugi, ki ga vsi čutimo — da bi vam izpila prirojeno svežost, zadušila v vas ponos in samozavest ter napravila iz vas gladka, nespotikljiva, zmerom pokorna kolesca v stroju človeške družbe. Tako je šola hkratu temelj in sovražnica napredka. V tem pa ni osamljena, zakaj vse na svetu ima svojo solnčno in senčno stran. Življenje je boj, prijatelji, in šola je še posebej boj: boj za dosego vsega dobrega, kar vam obeta, in za premaganje vsega zla, s katerim vam grozi...»

V tem nemara zapoje zvonec. Anarhist na katedru vzame svoj zmerom elegantni klobuk in krene, sam enako neučakan kakor mladina, za njenimi glasnimi roji po mestnih ulicah, ves veder in prožen, vedno misleč na življenja boj, v katerem se je njemu

posrečilo obstati in v katerem tako goreče želi, vzlic svoji ironični družabni krinki, da bi še boljše od njega obstal doraščajoči rod...

Nastopajoči junij pa je profesorju Urniku mesec velike izpremembe. Nestrpnost se ga polašča; njegov korak je vsak dan manj umerjen, njegova vnanjost čedalje manj izbrana; v šoli postaja siten in razdražljiv. V tem času se napije vsaj po enkrat na teden, in če si sprejet v krog njegovih znancev, ga lahko slišiš pri čaši vina, kako zabavlja na vso človeško kulturo, z naslado rabeč domače, kmečke, dostikrat hudo zarobljene izraze. Gospod s svetovno naobrazbo se pogreza kdo ve kam; spoznaš ga kvečjemu še po Rousseaujevem «Retournons à la nature!» ki se obeša zdaj na vsak izrek njegovih ust kakor amen na molitev. Velike počitnice so pred durmi in profesor jih ne more dočakati!

«Počitnice!» je vzkliknil nedavno, ko sva sedela v eni izmed njegovih redkih razposajenih noči pri «Sitem komarju». «Ej, vi napol ljudje, ki vas je mesto že dotorej okužilo, da se čutite na počitnicah, ako ždite kje na Bledu in gledate s hinavskim navdušenjem v tisto kalno vodo, ki je do dna umazana od nesnage kulturnih opic — kaj veste vi o mojih počitnicah! Meni so počitnice povratek v mladost! Že davno sem spoznal, da je starost najstrašnejša vseh strahot, a da se začne šele tisti dan, ko sam priznaš: mladost je minula! Jaz, prijatelj, ne bom priznal tega nikoli, pa da živim tisoč let. Roko na srce: ali se zdim starec? ... Ne?... Veste li, zakaj ne? Zato, ker vržem vsako leto o velikih počitnicah vso proketo kulturo od sebe ter pobegnem v svoj domači kraj in živim tam prav tako, kakor sem živel štirinajstleten fantè! Kuštrav in razoglav se klatim žvižgaje po hostah, lovim v potoku ribe in rake, pečem krompir in ga hrustam v zelenem mahu pod košato bukvo, kjer čitam — veste li, kaj? Indijanske povesti! Baš tiste stare, stokrat prečitane indijanske povesti, ki sem jih požiral pred trideset petimi leti! Sramota, kaj? A jaz prebijem tako leto za letom dva meseca kot paglavec in utajim in izbrišem leto dni starosti; vse drugo mi je malo mar. Poizkusite še vi, prijatelj. Probatum est.»

To rekši se je izzivajoče naslonil nazaj. Njegove umne sive oči so se zasvetile v tako neukrotnem blesku mladosti, da me je skrivaj uklala v srce zavist... A bogme, recept je bil vendarle čuden za uglednega filologa; kar misliti si nisem mogel tega svečenika helenskih Muz, kako se valja podivjan nekje v goščavi, zatajujoč deset mesecev kulturnega dela in mladeč svojo nepreračunljivo dušo ob zloglasnem čaru indijanske povesti!

«Nu da,» sem zamrmral osuplo, «seveda... Čemu pa ne, ako res kaj pomaga...»

Profesor me je pomilovalno ošinil z očmi.

II.

A hotel sem pripovedovati, kako je lani naš klasični filolog in večni Indijanec sam nastopil v indijanski prigodi...

Kraj, kjer obhaja profesor Urnik vsakoletni misterij svojega pomlajenja, je kmečko zatišje v savinjskem sredogorju. Malokdo ga pozna; toda redki izvoljenci, ki jih je kdaj privela pot med to idilsko hribovje, ne morejo prehvaliti zelenega hladu njegovih mešanih gozdov, tihega žuborenja dveh potočkov, ki se vijeta po njegovih ozkih dolinicah, in tople, še nepohujšane dobrosrčnosti njegovih ljudi. Sodobna civilizacija s svojimi tovarnami, rudniki, železnicami in tujskim prometom še vedno ni oskrunila profesorjeve domačije; ceste, ki vodijo vanjo, so tako strme in slabe, da se jih ogibljeta avtomobil in kolesar že od daleč; le časih se pojavi med vrlimi domačini škof na birmanje, dekan na izpraševanje, šolski nadzornik na preplašenje naraščaja ter gospod sreski načelnik ali orožnik po svojem uradnem opravku. In vsako leto, ko jame srpanovo zlato zveneti na bregovitih njivah v pripeki žarkega solnca, se prikaže na poldrugourni bližnjici, ki spaja ta blaženi kraj z železniško postajo, vitek in prožen mož v udobni turistovski obleki ter jo ubira navkreber kakor trileten srnjak. Njegov obraz ni več obraz mladeniča, toda smehlaj na njem je tako srečen in mladosten, pogled njegovih sivih oči tako bister in boder, korak njegovih nog tako čil in koračnica, ki jo žvižga spotoma, tako vesela, da mu ne bi mogel določiti starosti, kdor ga ne bi poznal.

Poznajo ga vsi. «Vroče je, vročel!» mu kličejo domačini s polja in izpred hiš, ko stopa mimo njih ter jim kima z glavo in maha z desnico. «Dež se obeta!» odgovarja on; in mora vstopiti zdaj tu, zdaj tam, na kozarec vina, na požirek tepkovca, na grižljaj kruha ali kos klobase, kar kje imajo pri rokah. In prišlec je in pije, šali se in se rokuje z vsemi, ker ve, da bi jih bolelo srce, ako jim ne bi dal pokazati, kako so ga veseli.

Nato se odpravi dalje, stremeč proti sredi kraja, kjer se dviga na skrajnem rtu podolgastega griča starodavna taborska cerkvice z zalim župniščem in šola, pusta kakor vse šole na svetu, iz katere se morda pravkar usiplje mladina, Franckov, Anzkov in Tinčkov, Micik in Žefk in Lizik nebroj.

«Ali jih poznaš?» vprašujejo otroci drug drugega, drezaje se s komolci in pozdravljaje, kakor so naučeni: «Hvaljen bodi Jezus Kristus!»

«I, kaj jih ne bi! Gospod z Vrhovega so, tisti, ki so za profesorja v Ljubljani...»

Profesor kima Tinčkom, ki hlačajo mimo njega, in Žefkam, ki opletajo z izpranimi krilci od višnjeve bombaževine, in hiti dalje, k skupini poslopij, ki se beli tri sto korakov za cerkvijo na najvišji točki griča: tam je Vrhovo, Urnikov dom. Enonadstropna hiša kaže bogato lice; pozna se ji, da jo je profesorjev ded prezidal iz polurazpale graščinske pristave, katero je dobil od obubožanih lastnikov za majhen denar. Hlev, kozelc, kašča, vse odseva trdno, umerjeno blagostanje. Svakinja Lojza, krepka žena pri štiridesetih letih, stoji na pragu in gleda gostu naproti, zaslanjaje si oči z roko. Izza skednja prihaja oče Urnik, profesorjev mlajši brat, ki se zdi za deset let starejši od njega; lasje mu že vidno sivijo, vse črte obličja so zarezane globlje in ostreje — a zato je videti njegov obraz v tem trenutku še srečnejši, še bolj vesel in smejoč! Tudi Lojz prihaja, najstarejši sin, ki je letos v Celju dovršil četrto šolo; mlajši trije, Marijanica, Ciril in Tonče, se bližajo za njim...

Doma je! Poslednji občutek starosti je mahoma skopnel v prijazni bleščobi rodnega dvorišča, med okajenimi stenami velike izbe, v beli profesorjevi sobici, spričo visoke postelje, ki je bila vse leto postлана zanj. Razgret od hoje in radosti, vrže suknjič raz sebe ter sede in gleda na okoli, kakor da je le sanjal o teži petdesetih let, zdaj pa se drami v edino pravo resničnost, v nikoli minulo mladost. Vse okrog njega je še po starem; puška na steni, ribnica nad vrati — in evo, tu je polica, na kateri se kopiči cela skladanica starih, zarumenelih indijanskih povesti. Profesor iztegne roko in nežno poblodi s prsti preko razdrapanih hrbtov. Nekaj ga obhaja, prešinja ga s svežo silo, vznemirja sokove v njegovih žilah in kosteh kakor sanjavo blagodišanje pod bukvami v gozdni samoti. Mladost se vrača vanj; petdesetletnemu učenjaku je zdajci spet petnajst let in ni je skoro razlike med njim in med rdečelasim Lojzom, ki preteza tam doli na solnčnem dvorišču svoje deško mršave ude...

Tako si je profesor v duhu slikal prihod v domači kraj; tako je sanjaril že vse od binkošti, tako je blodil z mislijo celo za zeleno mizo pri zrelostnem izpitu. Ali zgodilo se je, da je moral ob sklepu tečaja v Beograd na nekakšen kongres, s katerega se

je vrnil preko Bosne in Dalmacije; in ko je res došel na Vrhovo, štirinajst dni pozneje nego druga leta, ga je že na hišnem pragu prešinila težka slutnja, da se je nekaj izpremenilo. Na prvi mah se ni mogel osvestiti, kaj bi bilo. Ali se je zasvetila za ograjo vrta belina čipkastega solnčnika? Ali je zazvenel od nekod ženski smeh in dekliški vrišč? Zrak na stopnicah in zgoraj na hodniku ni bil tisti kakor običajno, zdel se je oskrunjen s tujimi, mehkužnimi dišavami. In Lojzu, ki je pravkar vpil in klical, je odgovarjal oster, izrazito mesten deški glas... Kaj se je zgodilo s hišo na Vrhovem? je pomislil filolog in pisano vrgel oči po svoji sobici. A že mu je odgovoril brat Andrej, gospodar, z mencavim glasom, ki je bil zvrhoma poln zadrege:

«Vem, da boš nejevoljen... Letoviščarje imamo. Ne bodi hud, saj sem otepal teden dni. Zdravnik iz trga je bil vsak dan tu in se nazadnje ni več ganil iz hiše, dokler jih nismo vzeli.»

«Letoviščarje?!» je zavpil profesor, grabeč se za glavo. «Letoviščarje? Ali te slišim, ali se mi blede? Letoviščarje — na Vrhovem! Tak kaj ti je zmešalo glavo, kateri vrag te je obsedel in koga si vzel pod streho, nesrečni človek?»

«Nisem se mogel ubraniti,» je pojasnjeval gospodar, ki je stal pred bratom kakor grešna duša in skesano mečkal svoj višnjevi predpasnik. «Doktorjevi znanci so: nekovšna gospa Zagodova iz Ljubljane, z dvema otrokoma, dekletom in fantom; Milki je štirinajst, Mirku petnajst let. Drugače niso napačni ljudje, samo...»

«Gospa Zagodova!» se je zgrozil filolog. «Amen, počitnice so skažene! O, da bi se udrl v zemljo, preden si odprl prismodi vrata!»

Zagodovka! Vsemu mestu znana capra litteraria, pred katero je bežal nešteto krat na drugo stran ulice, bo živela z njim pod isto streho... Trpel bo kakor hudič v škropilniku, ne pa da bi se pomladil in oddahnil! Konec sveta ne bi mogel prestrašiti profesorja huje od te novice.

«Drugače niso napačni, samo glasni so, kaj hočeš, smešni, kakor vsi mestni ljudje,» je povzel Andrej. «Žrebe, ki ga spustiš na pašnik, ima več pameti. A tebe ne bodo motili, zabičil sem jim naprej.»

«Kam si jih nastanil?» je vprašal profesor brez glasu, kalno strmeč v gospodarja.

«Oh, samo dve sobici imajo, tik zraven tvoje,» se je oglasila Lojza, ki je dotlej z nemim strahom opazovala njegov obup. «V tejle, v sosednji, si kuhajo; gospa doktorjeva jim je poslala majhen železen štedilnik. Prav nič te ne bodo motili; kvečjemu

če kdaj zaropoče pokrovka ali če skoči kateri izmed otrok na hodnik pod oknom in malo zakriči... Zelo fini ljudje so. Gospa je tako zgovorna, po cele ure stoji pri meni in pripoveduje; če bi le zmerom razumela vse tiste njene učene stvari!»

Uboga Lojza je bila očitno že vsa zaverovana vanjo. Profesor je zaškripal z zobmi. Prav nič ga ne bodo motili, samo razbijali bodo tamle za steno in dirjali po hodniku in rezgetali; počitnice, ki se jih je veselil kakor dete, so mu zagrenjene in oskrunjene, capra litteraria bo meketala po njegovem selskem zatišju in izpreminjala raj v pekel. Nič hujšega! Ali se je vredno jeziti?

Bratu je postajalo žal.

«Vidim,» je dejal, odločno mahnivši ženi, naj molči, «že vidim, da ni bilo prav. Sam spoznam in hudo mi je, da smo ti storili krivico zaradi tujih ljudi. Kar precej stopim doli in jim povem; naj se premaknejo drugam, saj je dosti krajev na svetu. Pri nas si ti prvi in tvoja volja je volja nas vseh.» To rekši se je obrnil k vratom, da bi opravil težki posel, preden ga mine pogum. A tudi zdaj ni pogodil pravega.

«Stoj,» je vzkliknil profesor, «nikamor ne pojdeš! Na Vrhovem še niso kazali gostom vrat in jih tudi zastran mene ne bodo. Naj bo to pot, kakor je, in mir besedi; samo drugič se me usmili.»

«Nikoli več, Tone, nikoli več!»

Vsem trem se je odvalil kamen od srca. Prav kakor da je šele zdaj zasijalo solnce skozi zeleno trto, ki je plezala z dvorišča na hodnik!

In ko je ostal profesor sam in je zaklenil vrata, da se umije in preobleče, ga je navdala malone zadovoljnost, ker je ukrotil svoj sebični gnev. Ali mar Zagodovka nima pravice do trohice zraka in solnca? Kaj more za to, da je časih nekoliko... nu da! In njena otroka, ki sta se vse leto dušila med kamenjem svoje ljubljanske ječe: on, ljubitelj mladine in večni mladenič, naj bi jima zavidal tisto, česar sam tolikanj želi? Sram bi ga moralo biti! Potrpeti hoče, pa bodi okoli njega še tak dirindaj. Ako bo pre-hudo, si zamaši ušesa, punktum, in kadar ga bo Zagodovka preveč morila, pobegne v les. Ležal bo pod svojo bukvo in bo prebiral «Poslednjega Mohikanca»...

Željno je dvignil oči na polico, kjer so bili zloženi njegovi zakladi... Bog, če bi vedeli današnji literatje, s kakim štičom si slajša počitniške dni! Iztegnil je roko in rahlo pogladil pre-perele zvezke, kakor da boža svilnato mehkobo dekliških las — in se je zdrznil... Vrsta knjižic je bila v očitnem neredu,

zmešana, premetana po Bog zna čigavih nečistih rokah; in bila je prekratka, vse najlepše zgodbe so manjkale, do deset jih je izginilo s police!

Otroška žalost je za trenutek napolnila profesorjevo dušo in nedavna jeza mu je iznova šinila v glavo. Andrej in Lojza ga nista oplenila, gotovo ne; moral jè biti Lojz, še rajši pa nepridiprav Mirko Zagoda, najslabši latinec na prvi državni, ki se je zdel celo anarhistu Urniku dokaj sumljiv individij. 480

«Quos ego!» je zamrmral profesor. «Skrivnost je izdana, Mohikanci, Apaši in Seminoli so se razleteli na vse vetrove in ure pod bukvo ne bodo več ure neskaljene sreče — nikoli več!»

Ščipalo ga je v nosu, kakor da ga sili jok. Le kaj je storil, da mu kvari usoda še to nedolžno veselje! S srdito potrnostjo je vzel klobuk in molče ostavil hišo, da bi se kje v samoti vsaj izklel, ako drugega ne. Ko pa je došel do gabrove hladnice na koncu prostranega sadovnjaka, mu je veselo udaril na ušesa smeh mladih ljudi. Obstal je in z mohikansko opreznostjo razgrnil zelenje. V hladnici so sedeli Lojz, Milka in Mirko; razgovor, s katerim so se zabavali, je bil tako nenavaden in profesorju tako domač, da ga je sklenil poslušati do kraja. Pred njegovim duhom je mahoma zaigrala slika taboriščnih ognjev sredi širnih ameriških prerij, rdečeokožcev, ki zborujejo okoli njih, in mustangov, ki rezgečejo v mesečini...

«Bunke Rdečega Volka so bile na moč obilne,» je svečano besedoval Mirko Zagoda, «in srce Črnega Mustanga krvavi ob misli, da ga je videla blede skvô na tleh. A naj prestane boj med Irokezi in Delavari; veliki Manitu je priča, da ga Črni Mustang ne želi. Moj hrabri brat naj pokoplje bojno sekuro in naj zapuši s premaganim lulo miru.» To rekši je izvlekel dve pomečkani cigareti, dal eno Lojzu ter zapalil njemu in sebi med vzhičenim cviljenjem Milke, ki se je od navdušenja premetavala s konca na konec klopi.

«Velja,» je pritrdil rusoglavi Lojz. «Rdeči Volk ne hlepi po krvi svojega brata. Družno hoče z njim slediti bivola in jelena, družno razmišljati z njim, ali ne bi kazalo privezati razposajene skvô k mučilnemu kolu.»

«Krišč pomagaj!» je zavreščala Milka v najčistejši ljubljanski delavarščini. «Čemu pa to?»

«Zala skvô Minehaha,» je povzel Rdeči Volk z neko čudno krhkobo v glasu, ki je storila, da je prisluškovalec takoj ostreje nastavljal uho, «zala skvô Minehaha se smeje kakor grlica v šumi,

ne meneč se za črno nevihto, ki prihaja nad ves irokeški in delavarski rod. Ali mar Minehaha ne ve, da sta Črni Mustang in Rdeči Volk odnesla iz vigvama velikega medicinika svete knjige, v katerih so popisana dejanja njunih očetov in njunih dedov običaj? In zdaj se je medicinik vrnil z dolge poti in bo našel v svojem vigvamu tuje sledi ter bo pogrešil ukradene zaklade. Ali mu jih spravimo nazaj, ali pa bo letela dlaka Rdečega Volka na štiri strani sveta in skalp njegov bo visel nad vrati vigvama, katerega je ograbil. Govoril sem!» To rekši je pljunil na dogorelo cigareto in jo izprožil s kazalcem, da je v loku zletela na vrt.

«Ha, ha, ha!» je vzcepetala Minehaha. «Imenitno! Nu, še kaj, Rdeči Volk, nu, še kaj!»

«Rodova Irokezov in Delavarov naj bosta potolažena,» se je razlegel tisti mah izza žive meje glas, ob katerem je izpreletela rdečekožce mrzla zona, čeprav je ves trepetal od nakopičenega smeha. «Veliki medicinik se odpravlja v šumo sledit bivola in jelena in sivega medveda, in k Misisipiju, da vidi, ali je mnogo lososov v njegovih vodah. Vigvam je pozabil zakleniti; ako prineseta Rdeči Volk in Črni Mustang svete knjige pred solnčnim zatonom, bo vse izpregledano in pozabljeno in jima ostane i dlaka i skalp.»

Nato se je začul korak profesorja, ki je čilo odhajal po apnenčasti stezi. Indijanci so izprva obnemeli; zdajci pa je planil iz tišine odrešilen smeh in tenki klic Minehaha, kateremu sta se takoj pridružila bojevnika:

«Živel veliki medicinik! ...»

«Nu,» je mrmral filolog, ubiraje pot proti gozdu, «vse se ureja kar najlepše ... In jaz filistejec sem že razsajal in lezel iz kože, ko mi je usoda nastavila v presenečenje celo naselbino Indijancev! To bo še smeha na letošnjih počitnicah, to bo še vrtoglavice in mladosti ...»

A čudni glas, s katerim se je Rdeči Volk obrnil k Minehahi, ga je tako vsiljivo preganjal s svojo plašno deško krhkoto, da se je resno zamislil nad njim. Ugibal je profesor in ugibal, in ko ni uganil ničesar umnega, je storil za vse slučaje dva dobra sklepa. Prvič, da hoče vestno opravljati dolžnosti velikega medicinika ter nadzorovati početje Irokezov in Delavarov. In drugič, da se bo vendarle kar najbolj ogibal gospe Zagodove, zakaj capra litteraria ostane capra litteraria, pa da jo obdaš z milijonom rdečekožcev; te strašne resnice ne izpremeni ne Minehaha ne Črni Mustang ne Rdeči Volk.

III.

Bogme silna reka je Misisipi! Sam vsevišnji Manitu je ponosen nanj, ko gleda iz nebesne bleščave neučakani beg njegovih valov ter mu oživlja globine z množicami lososov in šarenih postrvi in gozde in prerije, ki spremljajo njegovo pot v veliki tolmun, s čredami bivolov, jelenov, sivih medvedov in vsakovrstne druge zverjadi. Kraljevski orel kroži nad njim in rdečkožec kočuje ob njegovih bregovih ter lovi in ribari in izkopava bojno sekiro in jo spet zakopava in puši lulo miru, kakor vелеvajo zakoni očetov in dedov, popisani v svetih knjigah velikega medicinka...

V resnici pa je tej vodi ime Ložnica in je široka največ do tri metre ali štiri, z globino pa sega malokje više od kolen in le v mlinskem jezu do popka. Lososi in postrvi se zovejo v jeziku tukajšnjih belokožcev kleni in mreene; sočno travo prerij, ki obdajajo potok, mulijo krotke kravice in potrpežljivi volički in v gozdu, ki sili ponekod tik do bistre vode in zrcali v nji svoje vrhove, te sreča le časih srnjak ali zajec klapoušnik, bivola, jelena ali sivega medveda pa v njem ne dobi, kdor ga sam ne pripelje s seboj — in to se iz zagonetnih razlogov doslej ni zgodilo. Kraljevski orel je tod podoben kragulju, toda še rajši si izbira vnanjo podobo kavk in sivih vran... Z eno besedo, razlika ni čisto neznatna in bi zmotila vsakogar, komur ne bije v prsih krepko indijansko srce.

Profesorja Urnika ni zmotila. Že tretji dan se je klatil v blaženem pozabljenju po teh samotah, prenašaje v desnici ribnico, v levici plen, v nahrbtniku vogal črnega kruha in dve, tri raztrgane in zamazane knjižice s kričečo sliko na porumenelem ovitku... Že tretji dan se je spretno izmikal gospe Zagodovi; nagel pozdrav, nekaj vljudnih besed, izpregovorjenih ob redkih srečanjih, ki so bila v silno žalost naobražene dame tako površna in kratka — hujšega se ni zgodilo nič, Manitu bodi zahvaljen! Profesor je neomejeno tonil v sreči, da more sopsti sveži domači zrak in nastavljati obraz, hrbet in razpete prsi žarenju poletnega solnca; jedel je in pil, spal in pohajkoval z naivno slastjo resničnega divjaka, pasoč se v tem svetlem, preprostem življenju kakor mirna in zdrava, le trohico utrujena žival.

Bilo je popoldne. Solnce se je nagibalo k vrhovom na desnem bregu Misisipija in odevalo ozki travnati pas ob njem v pokojno, čedalje bolj nežno luč. Tolmun se je skrival ves v senci visokih jelš in vrb; po vodi, ki je bila še nekoliko kalna od sinočnjega naliva, so nerazločno švigale oblike rib. Rahla sapa je vejala od nekod in tenko petje komarjev se je zlivalo s hreščanjem kačjega

pastirja in cvrčanjem žuželk na travniku v nepretrgan, mnogo-
teren zvok, ki je hkratu uspaval ribičeve misli in dražil njegovo
strast. Profesor se je zadovoljno ozrl na kljukasti prot, ki mu je
ležal za hrbtom in na katerem je viselo, predrtih skozi skрге in
golt, že šest dokaj obilnih klenov in mren. Toda največji, star
glavač, je krožil še vedno živ in zdrav po tolmunu in je vselej
ošabno zavil mimo vabe, kakor da je sit Bog zna česa imenitnega
in se niti malo ne zmeni za siromašno glisto, ki bi mu le po-
kvarila vkus.

«Čaj, čaj,» je zamrmral profesor, «prav ti boš moj!» To rekši
je okretno zlezel s svoje skale na kopno, segel nekajkrat po travi
in ujel najlepšo zeleno kobilico, kar jih je kdaj poskakovalo v
misisipski dolini. Ena, dve, tri! je bila na kavlju; filolog si je
izbral drugo postojanko, kjer ga je zaslanjal debel vrbov štor, in
je baš zavihtel ribnico, da bi vnovič poizkusil srečo, ko je začul
na stezi korake in mu je zoprnno udaril v nosnice parfum...

«Nu, nu, gospod profesor,» je vzgostolel glas gospe Zagodove,
«kako prijetno naključje! Šla sem nekoliko na izprehod, da se
tudi jaz naužijem divne prirode... in kar slutila sem, da vas
zagledam tukaj ob vodi!...»

«Tudi jaz sem vas slutil, lepa gospa,» se je odrezal ribič z
dvoumno prijaznostjo.

«Res? Ah, ni mogoče!» se je ubranila Zagodovka, ne čuteč
ironije. «Jej, kako poetično! Ta voda... ah, in ta drevesa... in
to solnce in sinje nebo nad potokom... Ste li pesnik, gospod
profesor?»

«Nocoj postanem. Skušal bom izraziti, kako prelestno se zrcali
vaša bela pojava v tem šumljajočem potočku. Tudi moj klen jo
menda opaža,» je zlobno zamomljal profesor in s spretnim za-
mahom vrgel vabo v tolmun.

«O, vi laskač!... A zakaj klatite s palico nad vodo? Vse ribe
si preženete.»

«Zakaj? Takoj vam povem; samo stopite prosim nekoliko v
kraj, da prej ujamem tegale starca. Imeniten dedec, bogme...
Boš ali ne boš?... Nu — evo! Urá!»

Klen, kakor da je ob govoričenju nežnega bitja tudi njega
minilo veselje do življenja, je sredi profesorjevih besed iznenada
popal kobilico; plovka je niknila, ribič je bliskoma nategnil vrstico,
in ko je vrisnil «urá!», je zletel izbirčnež v širokem loku na suho,
gospe Zagodovi malone v obraz, škropeč jo z mokroto, ki mu je
v smrtnem strahu bziknila iz končnice.

«Ali ti nisem rekel, da boš moj, grdoba?» se je rogal veliki medicinar, ubijaje starca, ki je bil za misisipske prilike res orjak. Šele ko ga je nataknil na prot, se je opravičil Zagodovki.

«Kaj je to, za Boga?» je vpila capra litteraria, otiraje čudni blagoslov s svoje čipkaste bluze. «Kaj je to?»

Filolog je skrivil obrbite ustnice v poreden nasmeh: poizkusil bi zakuriti njeni sramežljivosti... «To?» je zategnil. «Mleko je.»

«Kakšno mleko?» je ostrmela gospa. «Ko sami pravite, da je dedec!»

«I, saj zato! Kako naj vam razložim? O teh stvareh, ljuba gospa, je težko govoriti povsem dostojno... Nu, vidite, ta dedec ni bil menih; narobe, množil se je po zapovedi božji ter postal oče vsega tolmunca. In, jelite, nobena ikra njegovih mnogoštevilnih soprog se ne bi razvila v ribico, da ni bilo čudodelnega balzama, ki — — —»

«Razumem, razumem!» je odmahnila Zagodovka; poškratlata je kakor mak in jela v koketni zadregi iznova drgniti bluzo. Nato se je domislila, da bi mogla zdajle pričeti duhovit razgovor.

«Da,» je vzdihnila malone pobožno, «to so tajne spola, katerim je podvržena vsaka živa stvar... Ali se mar že vračate, gospod profesor?» je vprašala, videč, da pospravlja svoje stvari. «Tedad pojdem z vami; srečala bova moja otroka, ki prideta z Lojzom in mlajšimi tremi za meno. Ah, ta dečad! Ali ste jih slišali, kakšno latovščino govore med seboj? Samo po indijansko, omikane besede ni več iz njihovih ust. Še Milka je podivjala, ko se vendar toliko trudim in pridigam, češ, ti, kot boljše dekle iz fine uradniške hiše... Vse zaman! — Da, da,» se je vrnila k duhovitemu predmetu, «spol, to je večni motiv življenja. Cel prepad problemov, Sfinga tako rekoč... Baš dandanašnji so jeli spet vsi razglablјati o njegovem pomenu. Tako na primer — ali poznate roman *Le Droit de vivre*?»

Kako ga ne bi? «*Le Droit de vivre*», pornografski zmazek, modni roman, ki je pred letom dni iz Pariza preplaval svet v petsto tisoč izvodih in zaradi katerega je zletel pisec, neki René Lydiaud, na vrat na nos iz francoske akademije, češ, da je oblatil čast francoskih devojč! Profesor ga je kupil iz radovednosti in ga je zehaje vrgel v peč...

«Poznam,» je priznal oprezno, stopaje ob njeni levici; vendarle ga je mikalo slišati žensko sodbo o tem skrupalu. «Ali vam ugaja?»

«Ah, to je genijalno delo! Pravkar ga čitam v tretje; evo, imam ga s seboj.» In res je izvlekla pohujšanje iz naročne vrečice.

Vsa njena postava je trepetala od navdušenja in črte plavolasega obličja so ji poigravale v histerični gizdavosti, kakor bi govorila: «Vidite, kako sem umna in kako živo me zanima vse, kar je najnovejšega?»

«Hm,» je dejal veliki medicinik, «z umetniškega vidika ... ne bi rekel. A morda vam imponira ideja? Drzna je res.»

«Da, ideja, vidite, to je tisto!» Njen glas se je lomil od navdušenja. «Mlado dekle ostavi roditelje in se vrže v vse vrtince strasti, češ, tudi jaz se hočem izživeti pred zakonom.»

«Izživi se bogme temeljito,» je vzkliknil filolog. «Blagor ji, da je samo junakinja v romanu, zakaj v resničnosti bi ji naprtili policijsko nadzorstvo in vsakotedenski zdravniški pregled.»

«Evo, kako okrutni ste moški!» je triumfirala Zagodovka. «In vi sami? Kakor metulji letate od čaše do čaše in okušate vse slasti, ubogo žensko pa hočete imeti neizkušeno, da laglje zlorablja njeno boječnost in slabost. Po vsej pravici zahteva René Lydiaud, da naj tudi mlado dekle poizkusi vse in stopi v zakon šele tedaj, ko zanjo ni več skrivnosti na svetu.»

«O, bojim se, da jih itak največkrat ni,» je nestrpno vzdihnil profesor.

«Čisto prav, da jih ni!» mu je zasolila spremljevalka. «Kar je dobro za moške, je dobro tudi za nas.»

«Nu, glede moških se varate, ljuba gospa. Ako bi imel vsak mladi človek toliko časa za ugonabljanje devištva, kolikor mu ga prisoja mnenje ratobornih dam in kolikor si ga jemlje junakinja v vašem romanu — kaj bi se potlej sploh godilo na svetu mimo greha zoper šesto zapoved in kaj bi še nastajalo razen nezakonskih otrok? Dejstva pričajo zoper vas. In kar se tiče Lydiaudovih dobrih nauk ... dovolite, da vam izrazim svoje začudenje: kako to, da nežni spol najbolj strastno zavida našemu odurnemu in malopridnemu rodu tiste privilegije, ki naj bi pomenili neovirano utešnje vseh poltnih želja?»

Čutil je, da postaja hudoben; in morda bi se bolj krotil, da ni med govorjenjem začul veselega tuljenja Rdečega Volka, rezgetanja Črnega Mustanga in tenkih vriskov Minehaha, ki so ribarili — evo, tam gori pod brvjo! — kar z rokami, na lastno pest.

«Gospod profesor,» je zategnila capra litteraria s poudarjeno trpkobo, «po slabem mnenju, ki ga imate o ženskah, se vidi, da niste bili srečni v izbiranju svojih znank. Če bi kedaj spoznali čisto, idealno žensko, bi govorili drugače.»

«Nisem je spoznal? Nu prav. A lahko se pohvalim, da sem je vsaj iskal, dokler — — —»

«Dokler niste obupali? Siromak in malodušnež!» Zagodovka se je očitvidno čutila na konju. «Toda vrniva se k stvari. Sumničenje ni ugovor; dokazali mi niste ničesar in René Lydiaud ima zame še vedno prav.»

«Da vidimo.» Veliki medicinik se ni dal ugnati. «Monsieurja Lydiauda bi lahko pobil z neštetimi razlogi, izmed katerih omenim samo nravni interes rodbine kot osnovne celice človeške družbe. Ker pa vem, dobra gospa Zagodova, da vaš romanopisec teh razlogov ne priznava — kako, vruga, saj vendar onemogočajo njegov roman! — in ker vas vobče ne želim poraziti — — —»

«Aha, ker me ne morete!» Vsa je zažarela od zmagoslavja. «To ste velikodušni.»

«— ampak izpreobrniti, zato naj odloči praktičen zgled,» je trmasto nadaljeval profesor. «Poglejte!» In je iztegnil roko.

Petdeset korakov pred njima se je spenjala preko misisipskih valov preprosta brv, ki je slonela s koncema na mahovitem obrežnem skalovju. V plitkem tolmunu pod njo sta brodila Mirko in Lojz z visoko zavihanimi hlačnicami in rokavi, iztikaje pod skalovjem za ribami, dočim je sedela Milka na robu velike, štrleče kamene ploče in bingljala z nogami nad vodo. Desetletna Marijanica, osemletni Ciril in Tonče, najmlajši Urnik, so koprneli višje na bregu z obrazi razpaljenimi od ribiškega pohlepa in radostno otipavali trojico ali četvorico pedenjskih rib. Vpitje presrečne družbice je odmevalo daleč na okoli.

«Prelestna slika, jelite?» je povzel spremljevalec gospe Zagodove. «Blažena ta mladost, ki morda še ne sluti v sebi zorenja krasnih in strašnih sil, iz katerih si dela naš jalovi duh probleme! A tudi nji se približuje kelih življenja. Doživela bo prvi požirek, ki je neizmerno sladak; uzrla bo dno, ki je žalostno in polno spoznanja kakor vsak konec na svetu. Poglejte svojo hčerko: živahno, jezgro dekletce in dobro razvito za svojih štirinajst let. Mečice se oblikujejo, prsi — oprostite! — ji že brste. Nič daleč ji ni do devojke. Mična bo, izredno mična, in temperamentna, kar ni postranska stvar. Razvijala se bo s telesom in duhom... in vi, gospa, ji boste pri tem vodnica; vaše mišljenje bo postajalo njeno mišljenje in skrivaj bo požirala knjige, katere bo izmikala iz vaših omar... Vse to bo zanjo odločilno. Lahko se zgodi, da iznenadite nekega dne ali večera to ljubko bitje v družbi kekega zapeljivca; da jo zagledate v fatalnem položaju, ki... nu da! Tisti mah, prijateljica, vas mine vsa literatura. Obupavali boste, vpili,

divjali in zmerjali kakor poslednja izmed peric; bržkone tudi
tepli. Predstavite si zdaj, da vam hči nenadoma izvije materinsko
palico in zakriči: ‚Konec komedije, mama! Tudi jaz sem mlado
dekle, tudi jaz sem čitala Renéja Lydiauda — tudi jaz se hočem
izživeti pred zakonom!‘ ...»

(Dalje prihodnjič.)

*Začetek, ko je pisal profesor, prav dober. Ko je profesor postal ne Indijans
prav slab. Ko je postal s poprij sovražim zgodovna, postaja to
Feb: 12/790*

Rad. Peterlin-Petruška / **Nauk**

Če pri ljudeh bi rad bil v čislju,
da velik si, bi rad, naj govore;
vesel mi bodi in nič več ne misli,
kako prepričal v tem bi njih srcé.

To stvar je prosta: Idi tja med trume
in zmešaj fraze, kot da si pijan,
da nihče zmisla njih ti ne razume,
pa porekô: On genij je, je velikan!

I. A. Krylov / **Kamen in črv**

— «O, ta bedak, kako se razšumel je!
A le poglej, kako ga vsak vesel je!»
O dežju kamen v njivi govori.
«In čakali so ga kot gosta dragega.
A kaj je storil takega!
Vsegà skup šel je komaj ure tri.
Kdo pa po meni vpraša in pa kjé?!
Jaz mirno, skromno že od pamtiveka,
ležim tu tiho, kamor me dadé,
a ‚Bog ti plačaj‘ nisem čul še od človeka.
Zastonj svetá res ne grdé;
pravičnosti na njem še nisem vzrl.»
— «Kar molči!» mu odvrne črv:
«Ta dežek, kakor šel je kratko vreme,
obilno njivo je zalil,
ji vrnil izsušenih sil
in poljedelca z nado obodril,
a ti si na tej njivi samo prazno breme.»

Tako se hvali marsikdo, da služi štirideset let,
koristi pa od njega, kot od tega kamna, nima svet.

(Iz ruščine preložil B. Vdovič.)

Ti pisci in potovalci enoglasno potrjujejo teorijo monsieurja Demolinsa.»

Razen teh so še pisali o Kolumbovem svetu: Laboulaye o sijaju tamkajšnje elegance, André Bellessort, prosluli balzaco-slovec, v «Tempsu» na splošno... Vicuña popravlja nekatere trditve svojih krvnih bratov.

«Že nekaj časa je španska Amerika na višku zadnje mode. Njeno prijateljsko zbliževanje s saksonsko Ameriko, njena rastoča obrtniška blaginja nam jo predočuje kot mogočno tek-mico v bližnji bodočnosti...» Ako so se potovalci zaničljivo izrazili o Novem svetu, grajali peruvansko politično zmedo, ime-novali bolivijsko politiko «vaudeville», pozabljajo, da so vse ondotne slabe stvari prišle iz Evrope po španskih galeotih 16. in 17. veka. Izmečki iberske dekadence so v imenu vere in prosvete po barbarsko porušili dobrosrčno, pesniško omiko mehikanskih in peruvanskih Indijancev. Vobče pa se ve o Kolumbovi zemlji pri nas toliko kot tedaj, ko je kraljica Izabela Katoliška prodajala svoje drage kamene.

(Dalje prih.)

Vladimir Levstik *Rdeči Volk in Minehaha*

Indijanska povest

(Nadaljevanje)

Veliki medicinar je končal svoj govor z rezko trpkobo. Ob zadnjih besedah je zaustavil korak in zmagovestno po-meril emancipiranko, češ: ali sem te, ali te nisem? Učinek je bil popoln, baš kakor bi jo s tomahavkom po glavi. Capra litteraria je prebledela, poskrlatela, skrila obraz v dlani in za-cvilila od groze.

«Moj Bog,» je zamrmrala, umikaje oči pred njegovim ostrim pogledom, «kdo pa govori o moji hčeri? Milka je moja hči, gospod... moja hči, a najin razgovor je bil vendarle samo raz-govor...»

«Tudi moja primera je samo primera,» je izjavil okrutnež, «in Bog ne daj, da bi se uresničila. Ne morete me grajati, ker si v duhu predstavljam, kaj bi bilo, ako bi vas usoda pograbila za vaše nazore — pardon, za nazore monsieurja Lydiauda! — in bi ne-koliko preizkusila njihovo uporabnost.»

«Ne, ne!» je sigala Zagodovka, «nikarite, to je strašno... Samo hudobnež si more misliti takoj najhujše!»

«Najhujše?» je zategnil filolog. «Nu prav, naj bo najhujše. Nesreča je v tem, da mlada dekleta, kadar se hočejo izživeti pred zakonom — saj tako ste rekli, jelite? — ne smatrajo tega za najhujše. Kako, vruga, ko je baš v tem bistvo izživetja! Življenje, draga gospa, pozna tu samo en obrazec in strelja od pamtiveka v isti cilj; vse ostalo so prazne okoliščine, ki morda tehtajo kaj v romanih, v resničnosti pa bore malo ali še rajši nič. In vaša hči, gospa Zagodovka, je v večnem jedru svoje nature prav takšno mlado dekle kakor vsa druga mlada dekleta. Če dovolite — moji profesorski pameti se zdi izključeno, da bi se mogla izživeti drugače, nego se izživljajo vse. A vi ne dopuščate niti možnosti, da bi krenila po zveličalni poti, ki jo priporoča René Lydiaud...»

Capra litteraria je strastno vzdrgetala z rameni.

«Moja profesorska pamet,» je nadaljeval veliki medicinar, «vidi tedaj samo dva izhoda. Ali priznate, da je monsieur Lydiaud prav za prav tudi po vašem mnenju osel, da mu ne rečem drugače, ali pa smatrate njegov nauk za veliko in važno pridobitev, ki jo priporočate vsem drugim mladenkam in jo prepovedujete edino svojemu lastnemu otroku. Smem li vprašati, kaj vas nagiblje k tej neusmiljeni omejitvi — neusmiljeni, da, zakaj stvar je vendarle prijetna, bi dejal? Ali veste, da me spominjate tistih naših komunistov in svobodomislecev, ki strogo gledajo na to, da jim hodi deca k maši in jih uspava vsak večer s predpisanim rožnim vencem?»

Uštel se je. Njegovo neusmiljeno zmagovalstvo je razjarilo v spremljevalki prirojeno žensko kljubovalnost.

«O, le ne radujte se prezgodaj!» je vzrojila. «Niste me še porazili, ne in ne! Vaši zofizmi so me osupili, to priznam; ne morem se vas ubraniti z enakim orožjem. Me uboge ženske smo v svojem stotisočletnem robovanju pač nekoliko zaostale s temi spretnostmi besede in duha, dočim ste se vi trinogi svobodno razvijali in kovali naše verige. Vse naše slabosti so vaše delo, ne izvzemši niti mojih lastnih predsodkov! In René Lydiaud ima prav — tako je, da! — samo me smo prešibke in preboječe, da bi sledile resnici do kraja. Svoboda, ki se nam odpira, je preogromna in nas navdaja z vrtoglavico kakor pogled z velike višine. A Lydiaud je vzlic temu velik prerok in blizu je čas, ko bomo zmožne živeti po njegovi besedi.»

«Nu bogme, saj menda ni baš težko,» je začel profesor; «treba je samo doslednosti... kakor v vsaki idejni borbi...» Žolč mu je prekipeval in prav gotovo bi zinil še kako veliko hudobijo,

da ga ni zmotil preplah in vrišč, ki ga je zdajci zagnala bojevita vernica monsieurja Lydiauda.

«Moj otrok!» je kriknila in zvila roke nad glavo, «Milka, dete moje! Rešite jo, pomagajte!»

IV.

Kaj se je zgodilo? Strahota! Brhka Milka je od samega razposajenega bingljanja z golimi nožicami nevedoma pridrsala na rob svoje kamene ploče in mahoma izgubila oporo. Z očmi, še uprtimi v Lojza, ki je pravkar vihtel orjaškega lososa, to je, dokaj obilno mreno, je vrgla rjave komolce kvišku, zacvilila kakor iz uma in zdrknila naravnost v misisipske valove, pri čemer je pokazala gledalcem mimo kolen še pedenj dekliško slokih bedres. Požrešni Misisipi je pljusnil na vse strani, indijanski rod je udaril v grohot in tuljenje in capra litteraria se je z glasnim javkanjem zapodila proti kraju nesreče. Veliki medicinar je bil edini, ki je hladnokrvno ostal na svojem mestu: bil je sam, vsaj za trenutek sam. Globoko sopeč je izvlekel cigareto in kresilo, ne da bi odvrnil oči od pozorišča; obšlo ga je, kakor da mora zdaj-zdaj uzreti Bog zna kaj zanimivega in pomembnega.

Strah gospe Zagodove je bil prenagljen. Rdeči Volk, ki je stal v tistem trenutku nedaleč od Milkine ploče, je brž izpustil lososa in priskočil za časa, da je prestregel razposajenko okrog pasu. Ujela se je na noge in vsa nezgoda je ostala ob tem, da ji je šinila srdita pena misisipskih valov dokaj brezobzirno pod kratko krilce.

Marijanica, Ciril in Tonče, vajeni takih in še veliko hujših nesreč, so kar zarajali od veselja. Črni Mustang je divje ploskal z rokami in skakal po tolmunu kakor obseden.

«Bleda skvô se utaplja!» je rjul na vse grlo. «Poglejte, Irokezi in Delavari! Daj, Rdeči Volk, namoči jo v globinah misisipskih...»

Toda v indijanskem srcu Rdečega Volka se je tisti mah oglašilo neznano čuvstvo. Pogled na Minehaho, ki je omahovala v vodi tik pred njim ter vreščala in otepala z rokami, ne vedoč, kako bi se rešila iz tega smešnega položaja, ga je zaskelil v oči. In osokolil se je drzni rdečkožec in je zagrabil blede skvô z eno roko pod pazduho, z drugo pod koleno ter jo je odnesel na kopno.

Oko velikega medicinika je pazno zasledovalo vsak njegov gib. Videlo je električni krč, ki je izpreletel Lojzu rjave roke ob dotiku gole dekliške kože; videlo je meglo, ki mu je zastrla višnjeve oči, in temno rdečico, ki mu je udarila v lice; videlo je,

kako oprezno jo je postavil na breg in kako počasi so se razklenile njegove lakti, kakor da so priraščene k tem poluženskim udom, prikovane k njim s silo nenadno vzbujenega magnetizma...

«Rešena!» je vpila capra litteraria, teatralno stiskaje osramočeno Minehaho na svoje prsi. «Kako lahko bi utonila! Hvala vam, Lojz, velika hvala... Nu, vidiš,» se je spomnila zdajci, «to so posledice divjaškega vedenja! Ali ti nisem pridigala: ti, kot boljše dekle iz fine uradniške hiše...»

Dobri nauki so se usipali kakor slap. Toda mladina je brzo pozabila razburjenje, bleda skvô se je malone ponosno zavrtila v zmocenem krilu in Črni Mustang je rezgetaje zdirjal po gozdni stezi, vabeč Irokeze in Delavare za seboj. Večerne sence so legale na šumo in prerijo; glad se je oglašal, vrhovski zvon je pel izza brda in vsa ribiška karavana je kakor zgovorjena krenila domov.

Gospa Zagodova je začela s profesorjem nov razgovor, to pot o kulturnem pomenu poljubljanja rok. Filolog jo je raztreseno poslušal, opazujoč Lojza, ki na povratku ni dirjal z Indijanci, marveč je ostal zadaj in tiho stopal ob ujčevi levici. Deček se je zdel ves izpremenjen. Njegove ustnice so se molče premikale, kakor da spi in sanja, in pravkar še tako bistre oči so mu izgubljeno tonile v gozdni mrak, po katerem se je razlival nocoj tako čudno zvonki smeh Minehaha in iz katerega je — zdaj v teku, zdaj korakoma — skrivnostno utripalo vabljenje njene pojave v svetli dekliški obleki.

Veliki medicinar je jedva pazil na prazni brbot spremljevalke. Rahla, povsem neprofesorska otožnost se ga je polaščala ob misli, da je tam doli pod brvjo vpričo njega ovenel košček nedolžne deške prešernosti in strahoma osul detinsko cvetje v prepad koprnenj, ki bodo poslej do konca gnala svoje rdeče valove proti neusmiljeni meji večno istih trudnih in razočaranih bregov.

Ali je bila Minehaha vredna tega? Ali je vobče kje kaka bleda skvô, ki bi njena sladkost poplačala gorje, da se čil Irokez odvrne od lososov, bivolov in sivih medvedov, od lule miru in od bojne sekire in zavrže vse to za njen kačji smehljaj?

Profesor je prel svojo misel dalje. «Kmalu bomo videli, kdo ima prav: monsieur Lydiaud ali veliki medicinar,» je hudomušno zamrmral sam pri sebi.

«Naši moški ne poznajo pravega viteštva,» je začul z enim ušesom glas caprae litterariae. «Ah, da bi mogla biti vsaj en dan francoska markiza...»

Mrzla zona ga je oblila.

«Nu, Rdeči Volk, kako?» se je obrnil k Lojzu. «Zakaj pobešaš glavo?»

Indijanec je nekaj zajeceljal in obmolknil. Veliki medicinar mu je v skelečem usmiljenju položil roko na kuštravo temo, kakor da naj ta dotik ukroti vrtince, ki so pretresali dečku zbegano dušo in pravkar zoreče telo...

V.

Deževalo je dva dni zaporedoma in veselim ribiškim in bojnim pohodom v deželo misisipsko so sledile mrke in puste ure na veličanega ždenja v vigvamu, kjer se je igrava počitniška fantazija mladine venomer spotikala ob sovražni treznosti odraslih ljudi. Oče Urnik in njegova družica sta bila vzlic žuljavi počrnelosti svojih rok vendarle zakrknjena belokožca. Niti besedice nisi mogel ziniti po indijansko, ne da bi te ohladil moder nauk, suhoparna graja ali kmetiško zarobljen posmeh. V neprestanem polmraku deževja in pustem curljanju vode, ki je lila zunaj z žlebov, se je zdelo Irokezom in Delavarom vse to še posebno sovražno in moreče. In šele zdaj se je videlo, kako tesan je veliki dom na Vrhovem za toliko ljudi; drug je malone sovražil drugega, ker mu je bil vsak trenutek pred nosom. Rdeči Volk in Črni Mustang sta v tej razdraženosti nekajkrat izkopala bojno sekiro, in ko sta se spravila pod skedenj, da bi tamkaj pušila lulo miru, jima je napovedal vojno oče Urnik, ki si je pri tisti priliki z besedo in dejanjem zaslužil naslov Divjega Medveda.

Sam veliki medicinar je zehal. Sosedščina Zagodovih ga je motila v njegovi sobici, da se ni mogel naslajati s čarom svetih knjig. Zelenka z «ognjeno vodo», katero je zaplenil Divjemu Medvedu, mu je presedla; v vaško krčmo je bilo predaleč, ne glede na to, da je vanjo zahajal kaplan, ki je vedno pihal, renčal in politikoval. In spodaj, v Urnikovi družinski izbi, je bilo tesno...

Časih so vendarle posedeli okrog starinske črvive mize. Tudi capra litteraria je prihajala k njim, «da bi pazila na svoja poredneža», v resnici pa zato, da bi grenila profesorju življenje. A veliki medicinar je zdaj junaško prenašal njeno modrost: poslušal jo je baš toliko, da je mogel iz vljudnosti ziniti kako besedo, z ostalo pozornostjo pa je opazoval vedenje Rdečega Volka. Vsak trenutek je ujel kako malenkost, ki drugih ni presenetila in je bila vendar dovolj očitna in znamenita, da je potrdila njegovo domnevo.

Lojz je postajal čudno tih; zamišljal se je, strmel po več minut v prazne kote in odgovarjal na vsa vprašanja nekam zmedeno

in raztreseno, kakor da si ga zbudil iz najglobljega sna. Njegovo zdravo, pegasto lice se je pokrivalo z mrzlično bledico; zdelo se je podaljšano in upalo, oči so dobivale vlažen sijaj in črta ust je drevenela v skrivnostnem, koprnečem izrazu. Časih je govoril z Milko po tovariško kakor prejšnje dni, še večkrat pa se je ogibal dekleta s pogledom in besedo; le kadar je mislil, da ga ne vidi ne ona ne nihče, jo je kradoma objemal z lakomnim strmenjem svojih razširjenih zrenic, prav kakor da hoče vsrkati vso njeno brstečo pojavo. In katerikrat ga je profesor zagledal zunaj, na vetru in dežju, kako je obstal sredi koraka in utonil z očmi v nevidnem, magičnem prikazu, ki je kipel pred njim iz valujočih krp megle in iz brezkončnih, omamno šumečih strun curljajoče mokrote...

Hčerka gospe Zagodove se ni zdela, da bi opažala Lojzovo zmedo. Čim tišji je bil Rdeči Volk, tem glasneje se je smejala Minehaha; njen močni, nekoliko rezki glas je polnil dom na Vrhomem z odmevi vseh možnih zvokov, od hihitanja »grlice v šumi» pa do razgrajanja vznemirjene pegatke. Baš ta hrupnost pa je dražila pažnjo velikega medicinka. Ne zaman! V Milkinih smehih in vikih je bilo za njegovo uho nekaj izzivajočega, v njenih kretanjah in skokih nekakšno razkazovanje, v načinu, kako je govorila s profesorjevim nečakom, se je razodevala nezavedna težnja mučiti ga in pasti Bog zna kakšno prezrelo žensko ničemurnost nad muko, ki se je izražala v krču njegovih ustnic, in nad rdečico, ki mu je buhala do sencev...

Drugo popoldne, ko je stala vsa družina z Zagodovimi vred na hišnem pragu in ugibala, kakšno bo jutri vreme, je filolog zasačil nem, a značilen dogodek. Milka se je umaknila do stopnic, ki so vodile iz veže na vrh, ter se naslonila z golim komolcem na leseno ograjo. Lojz se je od zadaj kradoma splazil k nji; z očmi žarečimi od brezumne odločnosti, je približal usta in jih prižel na dekletovo laket v tako vročem poljubu, da je skrivni opazovalec kar zas strmел. Minehaha se je zdrznila in nekaj trenutkov ni umaknila roke; zdelo se je, da ji ta občutek prija. Njeno oko je oprezno zbežalo po navzočih. Nihče ni videl, nihče ju ni opazoval. Tedajci je mahoma zardela, nasmehnila se, ošinila dečka z motnim pogledom svojih rjavih zrenic in ga prav tako skrivaj prijela za roko, hoteč jo menda ponesti k ustom, da mu vrne poljub. Obraz Rdečega Volka je ves zasijal od bedaste deške sreče; obotavljal se je, a roke ni odtegnil — da bi jo bil! Zakaj tisti mah, ko je Minehaha privlekla njegovo rjavo desnico do sebe, je bliskoma pokazala drobne zobe ter jih okrutno zasadila vanjo. Smešno in bolešno je bilo videti izpremembro Lojzovega obličja. Pobleдел

je in zazijal, zardel od sramu nad svojo neumnostjo, toda iz njegovih ust ga ni bilo glasu; nato je zdajci okamenel in z mrkim izrazom držal roko štiri, pet sekund, vse dokler jo je grizla. Ko je odnehala, je stopil mirno na prag, prekrižal roke za hrbtom in rekel s čudnim poudarkom, kakor da odgovarja vremenskemu modrovanju odraslih:

«In bo v e n d a r še lepo vreme! . . .»

Po prstih mu je tekla kri . . . Profesor je osupnil nad tem obvladanjem samega sebe in nad trmasto voljo, ki je zvenela iz dečkovega glasu; toliko da ga ni občudoval.

«Urnik je, kaj hočemo!» se je pohvalil na tihem.

Minehahine oči pa so visele na Rdečem Volku z brezizrazno napetostjo, ki je lastna pogledu lepih mačk . . .

Profesor je še tisti večer opazil, da postaja Lojzov pogled na Milko drugačen. Nič več se ni skrival, da bi medlel za njo iz mračnih kotičkov, v senci ujčevih ali očetovih pleč; drzno, malone odkrito se je oziral nanjo preko mize in v njegovem svetlem očesu je vselej blisnila ostra, jeklena luč.

Ko ga je popala v veži za roko, je zasadila zobe v njegov deški ponos. Nežno koprnenje je umrlo pod tistim ugrizom, toda ostalo je nekaj drugega, še bolj perečega — in tistega nečesa se je veliki medicinar zbal.

Drugo jutro je sijalo na Vrhovem najlepše poletno solnce. Ščinkavci so žvrgoleli kakor obsedeni in prebivalci so se spravljali na delo, kakor da jih ne čakata trud in znoj, ampak svatba. Ko je planil profesor Urnik iz postelje, je bil dom že poln življenja. Capra litteraria je z mnogimi vkusnimi besedami in ničemurnim zavijanjem glasu opominjala Milko, naj se vede «fino in omikano, kakor pristoji dobro vzgojenemu dekletu iz boljše uradniške hiše». Filolog je še slišal, kako je zropotala Minehaha po stopnicah, kako je zarezgetal Črni Mustang nekje na dvorišču in kako se je moško odkliknil Rdeči Volk; nato se je jel napravljati. Kalni Misisipi je obetal dober ribji lov in izprehod po svežem, še mokrem bukovju se je zdel profesorju zapeljivejši od potovanja v Pariz.

Ko je stal pri oknu in gladil svoje obličje z ostro nabrušenim rezilom angleške britve, je začul spodaj, pod brajdo, zamolkli razgovor dveh indijanskih glasov. Nagnil se je in pogledal: bila sta Rdeči Volk in bleda skvô.

«Nu, daj, pokaži,» je prigovarjala Minehaha, trudeč se, da bi prijela Lojza za oklano roko. «Joj,» se je ustrašila, ko je videla rdeče obrobljene sledove svojih zob, «tako zelo te nisem hotela . . . Ne bodi hud name, Rdeči Volk!»

«Rdeči Volk je vaje hujših ran,» se je prezirljivo odrezal Lojz, «in niti na um mu ne hodi, da bi se jezil na Minehaho. Rdeči Volk je Rdeči Volk, Minehaha pa je neumna skvô, ki ne ve, kaj dela. Volk grize naravnost in se ne dobrika fistemu, kogar misli raztrgati, a Minehaha je mačka, ki se da najprej božati, potlej pa te zavratno popade za roko. Skvô naj ravna kakor drago. Kaznovana je s tem, da je skvô. Govoril sem.»

Vzlic junaški indijansčini je drhtela iz njegovih besed trpkoba. Premeril je Milko od glave do nog, obrnil ji hrbet in samosvestno odšel preko dvorišča, ne da bi se ozrl.

«Lojz,» je nehote vzkliknila Minehaha, «počakaj, Lojz!...»

Toda Lojz je bil kakor gluhi, in profesor je slišno položil britev na okno. Milka se je splašila in jadrno prhnila okrog vogala...

Veliki medicinar je skrbljivo zmaljal z glavo. Njegove življenske izkušnje so bile preveč mnogostranske, da ne bi videl, kako je vstajala nevihta izza obeh gora... Še snoči v postelji je sklenil, da izpregovori z Rdečim Volkom pametno besedo; ko pa je zdaj premišljal, kaj naj mu reče in kako naj začne, se mu je zazdela ta namera kar moči smešna in neumna. Kako pa je odraščal on sam? Le bedak bi hotel zarotiti oblak, ki ga burja pripodi po avgustovem nebu; kdor je moder, bo rajši čul in pazil, da jame za časa gasiti, ako udari strela v slamnati krov! In tako si je iznova zabičil, da hoče oprezno nadzorovati Lojza in blede skvô, izpregovoriti pa šele v skrajni sili — že zato, ker ga je mikala indijanska romantika takega opazovanja.

Po kosilu se je odpravila gospa Zagodova v trg, ker je bila uverjena, da zdravnikovi nestrpno čakajo njenega poseta. Milka se je s kislim obrazom pridružila materi, dočim je Mirko odkrito proglasil revolucijo ter izginil z Lojzom kdo ve kam. Ko je minila najhujša vročina, se je profesor oborožil s puško za ptiče in krenil v bližnji gozdič, da vidi, ali še ume pogoditi veverico na vrhu najvišje smreke.

«Pa glej, da jih prineseš polno malho!» mu je voščila svakinja, ki ni poznala lovskih vraž. Filolog je že zinil, da bi se obregnil; toda pogoltnil je nejevoljo in odšel. Sreča mu res ni bila mila. Zalezal ni niti najmanjšega kosmatega repka, in ko se je vrnil do majhne dolinice v senci košatih bukev, izza katerih je imel lep razgled na domači sadovnjak, je naveličano vrgel pihalnik od sebe, legel v gozdno travo in se brezmiselno zagledal tja v en dan.

Skozi prosojno listje grmovja na gozdnem parobku je igralo solnce. Vmes so bile tu in tam odprtine, večji in manjši presledki,

v katerih so se risali kosi sadovnjaka in deli poslopij na Vrhovem. Evo, tam je bil dom, tam severni konec hleva, tam pot, ki je držala v trg. Vlažna tla so se parila v popoldanskem solncu in prepajala zrak z aromatsko vonjavo svojih trav. Čivkanje ptičev, lajanje psov v oddaljeni vasi in cvrčanje žuželk na travniku in v goščavi se je zlivalo v milo, pokojno harmonijo. In capra litteraria je bila uro daleč odtod... Kolika sreča za velikega medicinika!

Sredi blaženega brezdelja je začul Lojza in Mirka, ki sta se bližala po obgozdni stezi. Prisluhnil je baš v trenutku, ko sta se ustavila petdeset korakov od njegovega skrivališča.

«Glej, Monika trese jabolka!» je viknil Črni Mustang. «To je izvrstno. Stopiva bliže, Rdeči Volk; najboljši del pristoji Irokezom in Delavarom.»

In res se je slišalo nekje v bližini šumenje vej in gosto padanje sadja; profesor je premaknil glavo in je zagledal deklo Moniko, brhko dvajsetletno plavko, ki je stala razkoračena v vejevju velike stare jablane sredi sadovnjaka. Zgodnja jabolka — filolog jih je pomnil še izza deških let — so se usipala okoli nje kakor debela zlata toča, svetlorjavi lasje so ji vihrali od majanja, ruta ji je zdrknila na tilnik in oble noge so se bliskale iz opletajočega krila.

«Po njih!» je vpil Mirko Zagoda, ki se je spustil z Lojzom v tek. A tri korake od skritega gledalca je zdajci ustavil tovariša. «Vidiš?» je šepnil s prihuljenim glasom, kažoč na Moniko. «Kake noge! Ta bi se prilegla, jeli?»

«Kako prilegla?» je nekam osuplo zategnil Rdeči Volk. «Komu?»

«Daj, daj, ne delaj se neumnega. Vsakomur! Ali mar ne veš, kako se priležejo ženske?»

Veliki medicinik je slišal njunega pogovora baš dovolj, da je ostrmel nad prezrelostjo izprijenega zelenca. Dečka sta med tem prav po indijansko prikrala do jablane. Lojz se je brez oklevanja sklonil in jel pobirati največja jabolka v svoj ogoljeni rjavi klobuk; zakaj Monikina meča je videl tolikrat blatna in umazana, da mu niti po Mirkovi opazki niso mogla razjariti domišljije. Ne tako Črni Mustang, ki se je hotel postaviti za vsako ceno.

«Vrlo, Monika!» je zaklical nepridiprav. «Jej, jej, kako si močna! Ali hočeš, da ti pomagam tresti?» In že se je vzel po lestvici ter stopil na prvo vejo, tako da je videl Moniko tik nad seboj. Oči so mu hotljivo prežale kvišku in blede nosnice so se mu širile v sitem vonju njene polti.

(Dalje prihodnjič.)

zadostni meri prisvojili znanje ruščine, si niso belili glave ...⁹⁴

✎ A Levčevo resolucijo so vendar sprejeli soglasno.

O tretji, v zadnjem momentu vrinjeni točki dnevnega reda, o ustanovitvi stolice za slavistiko na graški univerzi, je poročal Oblak. Tudi njegovo resolucijo je shod soglasno sprejel.

(Dalje prihodnjič.)

Vladimir Levstik

Rdeči Volk in Minehaha

Indijanska povest

(Nadaljevanje)

Beži, beži!» je hihiknila Monika, nič hudega ne sluteč. «Doli pojdi pa tiho bodi, ko nisi za rabo.» — «Hoj, to bomo videli!» Potegnil se je više, prijel se z eno roko in zagrabil z drugo, preden je dekla utegnila stisniti krilo med noge. — Lojz, ki mu je sledil z očmi, jih je tisti mah nekam preplašeno izbuljil, nato pa je v brezmejni zadregi pobesil obraz in hitel pobirati jabolka, kakor da gre za življenje. Roke so mu vidno trepetale in vsa njegova glava je bila en sam plamen rdečice.

«Pusti me, grdoba!» je vreščala Monika. «Zatožim te ... pusti, pravim ... pomagajte! ...».

Napol ogorčena, napol že zapeljana se je branila z eno roko, držeč se z drugo za vejo. Toda njen krik je bil presramežljiv, da bi segel do doma, in ena roka je bila premalo, da bi se otepla izprijenega zelenca. Ostalo ji ni drugega kakor odnehati ali pa izpustiti vejo in telebniti z drevesa.

«Mirko! ...» se je ujezil tudi Lojz. «Doli pojdi, slišiš? Da te ni sram! ... Tak, Monika, daj mu že po zobeh!»

A kje bi sirota udarila mladega gospoda, ne glede na to, da je slabel njen odpor od trenutka do trenutka; če ne bi bilo Lojza spodaj in je ne bi bilo tako strašno sram pred njim ... oh, Bog pomagaj!

Profesor je začul njeno ihtenje baš tedaj, ko se je pripravljaj, da bi zaigral vlogo Previdnosti. Zazehal je s poudarkom in zašumastil v svojem skrivališču.

✎ ⁹⁴ V prihodnjem šolskem letu se je napravil ta poizkus, da si je dunajska «Slovenija» najela učitelja ruščine. (Prim. Vencajz, o. c. str. 52.) Kakšen je bil uspeh tega poizkusa, lahko sklepamo iz dejstva, da niti najnadarjenejši prvi «slovenijani» (kakor: Levec, Šuklje, Ogrinec, Jurčič, Kersnik, Stritar ...) niso nikdar obvladovali ruskega jezika.

«Nekdo prihaja!» se je ustrašil Lojz. «Lahko da je stric... Tak pojdi že doli!»

«Kakšen stric!» je prezirno zarežal nepridiprav, hkratu pa je prisluhnil, izpustil Moniko, zdrknil ob deblu nizdoli in vzel podplate pod pazduho. Ne da bi vprašal, odkod se bliža opasnost, jo je ucvrl naravnost proti skrivališču velikega medicinika.

«Nu, kje je zdaj tvoj nekdo?» Porogljivo se je zasmeljal Rdečemu Volku, ki je nehote planil za njim. «Strah ima velike oči.» Pri tem pa je bil sam bled od preplaha.

«Vidiš, tu je ležal,» je rekel Lojz, kažoč na povaljano gozdno travo.

«Zdaj ga ni več, to je glavno. Nikjer ga ni,» se je junačil Črni Mustang, oprezaje na desno in levo. «Samo da si me spravil z jablane, hinavec in licemerec.»

«Kakšen hinavec?» Oči Rdečega Volka so se zaiskrile. «Jaz hinavec — kaj pa si ti? Da se ti ne gabi! Z rokami je prejle pujse prerivala po svinjaku, z nogami je po gnoju hodila, on pa toliko da je ni vrgel z jablane. Res fin gospod, boljše vrste Ljubljancan!»

«Zavist govori iz mojega hrabrega brata,» se je ošabno odrezal Črni Mustang, ki je sel med pridigo pod hrast in zapalil lulo miru. «Rdeči Volk naj ne misli, da ga imam za tako nedolžnega. Ali je Monika na tihem skvô Rdečega Volka, ali pa je moj brat bedak, ki mu ni primere v deželi misisipski.»

Lojz je v mislih prisporedil rjavo in umazano Monikino polt s čisto in dehtečo omamnostjo Minehaha; mraz ga je izpreletel in ogorčeno se je uprl, da ne.

«Glej, glej!» Črni Mustang se je povaljal od smeha. «Po tem takem si še nedolžen? Morda niti ne veš, zakaj je Bog razdelil človeštvo v Adame in Eve, v Monike in Lojze? ... Nu, sedi že, da se kaj pomeniva.»

Rdeči Volk se je obotavljaše spustil k njemu. Grabilo ga je, da bi stisnil pest in z vso silo treščil Mirka v zoprno lice. Toda Mirko je bil Milkin brat; ob misli nanjo je premagala Urnikovega prvorojenca tista voljna, medleča radovednost, ki skrbi, da so naša ušesa vedno na stežaj odprta grehu ...

«Kako tedaj?» je povzel izkušnjavec. «Veš ali ne veš?»

«Vem ...»

«Hm! 'Vem' je lahko reči. Jaz na primer vem, da je Nil reka v Egiptu, a videl ga nisem; ti veš, da pušijo Kitajci opij, a sam ga nisi pokusil, jeli da ne?»

«Opija?» se je splašil Lojz iz svojega drevenenja.

«Kdo govori o opiju! Ne delaj se tako neumnega.»

«Nisem,» je šepnil Rdeči Volk, pobešaje vroči obraz in brez misleno puhaje dim svoje cigarete v rogača, ki je okorno lomastil med biljem.

«Joj, otročiček! Potlej seveda ni čudo... Egiptovski Jožef, Alojzij — bogme čast delaš svojemu imenu, he, he! Kako vendar živiš? Vse polno jih je okoli tebe, ti pa: ,tak pojdi že doli, grdoba!« Kamorkoli vržeš oči, se nastavljajo punice, deset na vsak prst, a Rdeči Volk ne ugame, čemu so na svetu.»

«Ali so mar vse samo... za to?» je dahnil Lojz in široko pogledal tovariša.

«Vsak je za to, za kar je ustvarjen.»

«Mater imaš, sestro imaš... pomisli!»

Ta opazka je spravila Črnega Mustanga za trenutek v zadrego. Namrdnil se je in pomolčal; nato je hladno skomignil z rameni:

«Ženski sta... kaj morem za to? A zdaj ne gre za njiju dve. Za to gre, da je Rdeči Volk bedak nad bedaki in pravi mlečozobec proti Črnemu Mustangu.»

In ko je Lojz nejeverno dvignil obrvi, se je zleknil Mirko pokraj njega, naslonil se na komolec in jel pripovedovati... Poslednji zastor, ki je ločil deško dušo Rdečega Volka od velike uganke življenja, je izginil, okrutno raztrgan po drznih, cinično jasnih besedah zrelega fantalina; poslednji cvetoči sen, ki je zanj odeval pomen ljubezni in sladki misterij ženskega krila, se je razsul. Vse nežne bajke so bile oskutna laž in resničen je bil samo zavratni, brezštidni Mirkov prijem za gola stegna, ostro hlapeča po samici...

Črni Mustang je razlagal vse, še stvari, ki ni Lojz nikoli premišljal o njih. Odkrival je slo v slehernem trepetu ljubezni, v vsaki misli, vsaki besedi in vsakem gibu, s katerim bega človeka vzljubljeno bitje; vse to je ustanovila priroda samo zato, da bi se čim večkrat izvršil od vekomaj isti surovi objem. Mirko je že poznal pesem krvi. Poslušal jo je v Ljubljani s služkinjo, ki je pridila sina, dočim je sedela mati v gledališču, poslušal jo je ob težkih nedrih zanikarne mlekarice, ki je zjutraj na polumračnih stopnicah smeje utešila njegov prezgodnji glad... K tema resničnima zmagama je nanizal kar iz rokava še celo vrsto izmišljenih. Zapeljal jih je, da sam ni vedel koliko; tudi gospodično, ki je učila Milko klavirja, in tudi hčer polkovnika, ki je stanoval v prvem nadstropju!

Rdeči Volk je požiral njegove zgodbe z odprtimi usti, strmeč mu kakor hipnotizovan v zeleni obraz, ki se je pačil od slasti. In vse razgaljene grešnice Črnega Mustanga so plesale okoli njega

svoje pohotno kolo in vsaka je v čem nalikovala Minehahi; ta se je smejala z njenimi polnimi usti, ona ga je vabila z njenimi rokami, tretja ga je palila z njenimi rjavimi očmi, četrta ga je vznemirjala z zagonetnim vonjem njene kože, peta mu je odkrivala nevidene oblike njenega dekliškega telesa. Zapiral je oči, da jih ne bi videl, in stiskal zobe, da ne bi zastokal od koprnenja. Kakor se dvignejo Bog zna odkod megle in se razgrnejo na vso dolino, tako so vstajale v njegovi glavi predrzne izkušnje in so mu zalivale razum s polujasnimi vrtinci svojih podob...

«Evo,» je končal Črni Mustang, «takšno je življenje. Tako ravna rdečkožec, kadar zagleda ženski mokasin!»

Lojz se je v tem pobral, raztegnil si košuljo na deških prsih in sunil z rokami predse, kakor bi hotel odgnati vse mamne privide.

«Črni Mustang naj ne čenča o teh stvareh po delavarsko,» je izpregovoril naposled. «Rajši naj sploh molči o njih, zakaj Rdeči Volk hoče živeti po svoji lastni glavi. Čul sem dovolj in zdaj je čas, da se vrneva v vigvam mojih očetov.»

To rekši je krenil naprej. Njegov korak je bil težak in negotov, kakor da ga je zadela strelica «hrabrega brata» prav v mozeg življenja.

Ko sta Indijanca izginila, je zašumelo v zelenju hrasta, pod katerim sta imela svoj znameniti razgovor; prikazale so se noge velikega medicinika, njegov pihalnik in končno vsa njegova postava. Prožno je skočil s spodnje veje in odšel po vlažni stezi, ki ga je ovinkoma privela na Vrhovo.

Njegovo ogorčenje nad Zagodovim paglavcem je bilo brez meje. Večkrat ga je imelo, da bi mu pal na glavo kakor sama kazen božja in ga premikastil po najslovesnejšem obredu. Toda spomnil se je davnega dne, ko je ob takem pouku tudi njemu burjala kri; razgovora, ki ga je tudi on začel kot deček in končal kot grešna, po vseh minljivih slah hlepeča človeška stvar. In spomnil se je celo, da je bil svojemu prosvetitelju hvaležnejši nego Lojz zelenemu Mirku...

«Enkrat preživi to uro vsak,» je mrmral gredoč. «Bolestna je samo nam gledalcem, ki vidimo naprej. Le mi vemo, da je nekje za njo trenutek, ko utiplješ mejo svojega življenja. Najprej misliš, da se od Eve strmoglav zaženeš v večnost; potlej spoznaš, da bi morda večno živel, če bi nje ne bilo!»

Sredi otožnega samogovora mu je prišlo na um, da more zmešati usodi kvarte. Mar ni bilo velikemu medicniku dolžnost, da nastopi spričo bližnje opasnosti kot pravi poverjenik vsemodrega

Manituja? Gotovo da. Le kako? Lojzovemu deštvu ni bilo več rešitve, a s tem bi se profesor še sprijaznil; vsak mornar mora enkrat plavati — malo prej ali malo kasneje, kaj za to! Tem bolj pa je zavračal misel, da naj bi se zgodilo prav tisto zlo, ki ga je že videl z duhom, in prav tako klavrno, kakor se je obetalo spričo takih okolišnosti in med temi ljudmi. Veliki medicinar ni smel dovoliti, da izgubi Rdeči Volk namestu mladiškega puha vso dlako z uhlji vred . . . in zaradi koga? zaradi caprae litterariae, ki je vdrla v misisipsko deželo nezvana in nedobrodošla in je pala na to deviško življenje kakor šiba božja na izvoljeni rod. Čim delj je mislil nanjo, tem bolj ga je obhajala želja, da bi naprtil vse račune njej in bi jo kakorkoli «privezal na mučilni kol». Drama, ki se je snovala od Lojza do Minehaha, je postajala njegova osebna pravda z gospo Zagodovo in filolog se bogme ni mislil poravnati kar tako, iz samega «neslanega kavalirstva».

«Da vidimo, koliko je vreden monsieur Lydiaud,» je kimal še na hišnem pragu. «Dekleta naj se izžive pred zakonom? . . . Pozor, gospa!»

Capra litteraria je bila že doma. Milka, razgreta od hoje, se je naslanjala v družinski izbi, mečkala nabirke na svojem krilcu in kradoma opazovala Rdečega Volka, ki je zehal skozi okno na vrt, kakor da se niti malo ne zmeni zanj. Toda v njegovih očeh je gorelo in njegova levica je krčevito stiskala desnico, na kateri se je gnojilo čudno priznanje Minehahinih zob . . .

Kaj sta premišljala sama pri sebi? Vsekako nista slutila, da ne moreta storiti niti koraka več, ki ga ne bi zasledoval veliki medicinar.

VI.

Drugo jutro je sijalo solnce tako vedro in nedolžno kakor že dolgo ne. Obetal se je blažen dan in gospa Zagodova se je navdušeno zavzemala, da bi ga popoldne proslavili z izletom na bližnji hrib.

Zdelo se je, da Rdeči Volk ne odobrava tega načrta. Ne da bi se oglasil, je poklical Črnega Mustanga ter odšel z njim na potok, češ, da je tam pozabil nožič, ko je nedavno trebil ribe. Vrnila sta se kmalu in profesor je opazil, da najdeni pipec ni zarjavel, čeprav je deževalo; a kako naj bi, saj je bil tisti, s katerim je Lojz še včeraj nekaj rezljal na dvorišču! Rusoglavec se je očitno zlagal, da bi pojasnil svojo pot na vodo. Veliki medicinar ni dolgo ugibal, čemu.

«Misisipi je čist kakor kristal in topel, da ne bi nihče verjel kako,» je povedal Rdeči Volk. «V čisti vodi se riba ne ujame rada,

jelite, stric? Midva z Mirkom ne bova ribarila, rajši se pojdeva kopat.»

Profesor je takoj spoznal, da je hotel Lojz prinesti vest, kako prijetna bi bila kopel baš danes popoldne. In res mu je uspelo. Domenili so se, da pojdejo vsi na Misisipi: capra litteraria, Milka in mlajši Urniki v skalni tolmu, kjer je ujel veliki medicinar svojega znamenitega «dedca», Rdeči Volk in Črni Mustang pa v jez, da bosta plavala. Kakšen je bil Lojzov namen? Profesor je razumel nečakovo opazko, da voda ni prida za ribji lov, in je malomarno dejal, da ima popoldne več nujnih opravkov; v resnici je seveda sklenil ostati rdečkožcem za petami in paziti nanje kakor neviden ris.

Njegov dvom ni trajal dolgo. Še pred kosilom je Rdeči Volk odvel Črnega Mustanga za hladnico v sadovnjaku in mu je mimo grede pokazal nekakšno mišjo luknjo.

«Pazi, da ne stopiš nanjo,» ga je posvaril; «ose gnezdi jo v nji.»

«Nu, kaj za to?» Zelenec je že držal šibico v rokah. «Ali misliš, da se ne upam?»

«Rdeči Volk bi se upal, ker ima brze noge; Črni Mustang pa je neroda in ose bi ga oklale, da ne bi bil samemu sebi podoben. Čuvaj se, pravim.»

Lojz je stekel, kakor bi mu gorelo za petami; tudi veliki medicinar je kradoma ostavil hladnico, iz katere ju je opazoval. Mirko je ostal in podrezal s šibico v osjo luknjo, drezal tem huje, čim bolj je brenčalo v nji, bezal na žive in mrtve, samo da bi se pokazal junaka... In že se je izpolnil Lojzov naklep: razjarjene zlatoritke so udarile iz brloga ter navalile na Črnega Mustanga, ki jo je z divjim tuljenjem ucvrl proti hiši. Četrto ure nato je ležal v postelji; oklana glava mu je vzhajala kakor kvasno testo in vrla roditeljica je razglašala na vsa usta, da se ne gane od njega. Jela mu je dajati mrzle obkladke, meneč, da bo trajalo samaritanstvo najdelj uro ali dve. Toda osji pik je osji pik, zlasti kadar se pojavi v velikem številu; zelenčeva glava ni hotela uplahniti, njegove bolečine so bile čedalje raznovrstnejše — z eno besedo, popoldanska odprava je šla po vodi.

«Kdo trdi, da Vrhovci nimajo političnih talentov?» je strmel v svojem srcu veliki medicinar, zadivljen po lokavi brezobzirnosti Rdečega Volka.

A kaj je nameraval? O kopanju vendar ni bilo več govora; vzlic naprednosti gospe Zagodove se Lojz ni mogel nadejati, da bi zaupala Minehaho njegovemu nadzorstvu. Zabavlja je na objest-

nega Mirka, ki je »vsem pokvaril veselje«, je vzel po kosilu nekaj šolskih knjig in napovedal, da pojde po svojih potih.

«Ostani, Rdeči Volk,» je negotovo poizkusila Milka med hišnimi vrati. «Pusto bo danes brez tebe! Tako sem se veselila na Misisipi... Lovili bi losose kakor takrat — ali pomniš?»

«Učit se grem v Smodejevo drago,» je odrezal Lojz, pobešaje oči. «Zahvali se Mirku, in da me nihče ne pride motiti!»

Kmalu je izginil za bližnjim vinogradom. Toda veliki medicinar je čul v njegovih besedah hripavi trepet laži in je krenil z doma, vedoč, da Lojz ni šel v Smodejevo drago, ampak da čaka v zasedi, kdaj se odpravi profesor v vas. Ko je bil Rdečemu Volku izpred oči, je zavil med bregove v nasprotno smer, dospel do lipe na griču in baš še opazil rusoglavca, ki se je utrinjal v misisipske lesove...

Rdeči Volk je igral drzno igro. Črni Mustang je ležal oklan, mati je bila priklenjena k njegovi postelji; blede skvô, ki je z duhom že nekaj ur brodila po hladnem tolmunu, je cepetala ob misli, da naj bo ves božji dan tako kratek čas. Moledovala je, naj bi smela iti z Marijanico, a Zagodovka se je nevoščljivo uprla, da ne. Lojz je slutil, da bo tako in da Minehaha ne bo strpela dolgo. Kmalu jo je pograbila trma. Že nekajkrat je za materinim hrbtom skrivaj zbežala na potok; kaj ne bi danes, ko ni bilo ne Rdečega Volka doma ne hladne sapice v tej žareči pripeki! Marijanica se ni upala z njo, zakaj materi Urnici je bilo sveto, karkoli je bilo Zagodovki prav. Vse je šlo po Lojzovem računu!

«Nu, pa ne!» je skomignila Minehaha. Ona, zastran svoje matere, se je nameravala kopati, pa da se izpremeni ves Misisipi v črnilo in led. Preden je minilo pol ure, je tekla po gozdnih stezah na vodo.

Sledil ji je veliki medicinar, ki se je vrnil tik po njenem odhodu, samo toliko, da je snel puško s klina in spet odšel...

Milka je s ključovalno naslado zložila obleko na breg in obstala vrhu zelenkaste skale, z rokami sklenjenimi za tilnikom, očmi uprtimi v zrcalo tolmuna, ki je trepetaje odbijal njen lik. Zavest golote jo je prešinjala kakor blažena skrivnost. Mlačna sapa, ki je pihljala pod jelšami, se je lovila v njene rjave lase in v deklško ostre zalive njenih udov ter zbujala v polti medleče koprnjenje. Dekle je strmelo nad mnogoternostjo svojih občutkov. Vsak košček kože, na hrbtu, ramenih, brstečih grudih in dvignjenih lakteh, na životu, ledjih in sladostrastno stisnjenih nogah je pripovedoval posebno zgodbo: o solncu, o hladu zelenih senc, o nagajivem ščegetanju mušic. Dišalo je po vodi, ribah, mahu, travi,

jelšah, smrekah, Bog si ga vedi po čem. Ves gozd je odmeval od žvrgolenja in čivkanja; nikoli ni mislila, da je na svetu toliko ptic. Po jelovju so skakale veverice, v zraku je žvižgal sokol, kačji pastirji so se brenče vozili nad tolmuni.

Bleda skvô se je zasmejala. Na vodi, tam, kjer se je zrcalil njen zleknjeni život, je poskočila ribica, baš kakor da je šinila iz nje; prevrnila se je v zraku, švrknila nazaj in ostavila za seboj neutešni razbeg valov, ki so izvirali drug za drugim iz te zoreče nagote, razgibane v skrivnostno bledem trepetanju...

Pomislila je, da je zala in da bi jo moral nekdo gledati... skrivaj, tako da je ne bi postalo sram... nekdo, čeprav samo Rdeči Volk, neumni, smešni Rdeči Volk, ki misli, da je pri Minehahi znak sovraštva, ako te ugrizne do krvi... Jela si ga je predstavljati, kako bi prišel in bi jo poljubil na usta... in semkaj, na levo rame... in evo, še tu, na koleno... Ako bi bila zaljubljena, bi morala zdajle plakati, ker je nanjo hud. In res je iztisnila solzo. Ko mu je vendar pokazala, da se kesa!... V duhu je zagledala pred seboj njegov pegasti, rusi obraz; zdrznila se je, počenila na skalo, spustila noge v vodo, umaknila jih s ščegetavim vriskom in zdajci planila v tolmun. Vsa tiha gozdna dolinica se je napolnila z njenim pljuskanjem.

V grmovju nad potokom je ležal Rdeči Volk in gledal ta prizor kakor nezaslišano razodetje. Nikoli še ni zrl na žensko s takimi očmi. Golota Minehaha se je bleščala pred njim kot bel klicaj na vrhu vseh čarov življenja. Šele zdaj je čutil, da so dekliski udje posoda neizmernih omam, in obhajala ga je slutnja, da bo hlepel po tej izkušnji do konca svojega življenja...

Mirkove pripovedi so gorele v njegovem spominu. Toda resničnost, kakršno mu je slikal on, je bila umazana in surova; prava resničnost, ki jo je gledal zdaj na lastne oči, se je zdela tako nežna, brezimno mila, tajinstveno sveta še tam, kjer ni poznal Črni Mustang ničesar razen podle besede in neusmiljeno drznega prijema. Kako je bilo tedaj mogoče — — —?

Lojz je čutil, da se boji. Davilo ga je, da bi zaplakal od groze in hrepenenja; ali pa bi udaril v brezumen smeh. Še rajši bi sklenil roke in molil. Koga? Kaj? Čemu?... Njen skok v vodo ga je vzdramil iz te vrtoglavice. Metala se je po tolmunu, brizgala, pljuskala, vriskala in hihitala kakor vsa dekleta v kopeli; bila je enaka vsem, gotovo tudi onim, o katerih je šepetal Črni Mustang svojo otrovno povest!

Stisnil je zobe in pogledal rano na svoji desnici. Treba je bilo pokazati, da Rdečega Volka ni strah. Neslišno je ostavil svoje

ležišče, spustil se iz grmovja kakor gibek modras in pal na trebuh v visoko travo. Iz zelene brazde, ki je zaznamovala njegovo pot, se je le časih pojavila rusa glava, srepo obrnjena proti skali, s katere se je svetilo dekliško krilce, bela košuljica in okrogel slamnat klobuček...

«Quousque tandem?» je zamrmral veliki medicinik, ki je z enako opreznostjo zavzel nečakovo mesto. «Da bi ga vrag, volkača rdečelasega... In vas ni tu, gospa, škoda, škoda! Prav zdajle bi vas hotel vprašati, kdo je osel, monsieur Lydiaud ali jaz?...»

Rdeči Volk je došel do skale. Oprezno, kakor le more spreten tat, je izmaknil Milkino obleko — profesor je videl, kako mu trepeče v rokah! — in jo je skril pod vejevjem košate jelše. Vrnil se je kakor duh, vzpel se na skalo in obsedel s prekrižanimi nogami. Njegovo lice je dobivalo jezen izraz. Minehaha v svoji brezskrbnosti ga še vedno ni opazila.

«Quousque tandem?» je ponovil filolog.

In hkratu ga je zaskelala vest. Domislil se je enakega vročega popoldneva pred mnogimi leti. Baš v temle tolmunu je žloburilo mlado dekle in zagorel rdečekožec se je plazil prav k tejle skali. Rdečekožec je postal veliki medicinik, bleda skvô se je izgubila v široki svet in propala... Ali je smel obsoditi Rdečega Volka? Mar ni bil dober veliki Manitu, ki je ponudil grešniku priliko, da odkupi svoje davno dejanje?

«Vse se ponavlja,» je mislil sam pri sebi. «Pesem življenja gre zmerom po eni melodiji. Tudi takrat je brenčal kačji pastir in v zraku je žvižgal sokol... evo ga!...»

Sivi razbojnik se je res pripeljal izza hriba; obtrepetal je visoko nad potokom, zagnal svoj drzni lovski klic in izginil. Minehaha je pogledala za njim, nasmehnila se, stresla glavo in uzrla Lojza.

«O, Rdeči Volk!» je zavpila na vse grlo in plosnila z rokami. «Mar si prišel sklepat mir, sovražnik? Bubo hočeš pokazati, kaj? Nu, daj, da ti jo opiham...»

Pribrela je k njemu, prijela ga za desnico ter mahoma poljubila ugriz. Šele tedaj se je osvestila, kakšna stoji pred njim. Sključila se je in nehote prekrižala roke pred seboj.

«Kdo te je klical!» je viknila z rezkim, lomečim se glasom, žeh-teč od rdečice, ki se je naglo širila z lic na čelo in vrat. «Spravi se stran, grdoba! Oh, le počakaj, da se oblečem...»

Rdeči Volk se ni ganil. Njegove sive zenice so merile tako srepo v Minehahine oči, da jih ni mogla umakniti in niti ni videla, ko jo je zgrabil za komolec. Ob dotiku njene gladke polti je ves

vzdrgetal in pobledele ustnice so mu jele gibati, ne da bi izdaval glas.

«Kam si dal obleko, lopov?» je vzrojila Milka, videč, da je ni nikjer. «Takoj jo prinesi nazaj! ... Ne daš je? Ne daš? ...»

Vzmahnila je s svobodno levico in ga udarila v obraz.

Indijanec ni trenil z očmi; le roko je iztegnil in jo prijel še za levi komolec. Pečat njene drobne pesti mu je žarel na licu kakor ognjeno znamenje. Z višav se je iznova razlegel lakomni krik sokola ... Milkina zrkla so se razširila.

«Pusti me ... Kaj hočeš, po kaj si prišel?»

Slutila je, da nastopa nekaj ogromnega. Njeno lice se je pačilo od strahu in hkratu že drevenelo v mlačni zoni, ki je lila izza tesnobe kakor voda izza jezov.

«Pusti me!» je ponavljala s čedalje slabotnejšim glasom. «Prosim ... Pusti me!» A v tem se je prestala trgati. In zdajci je pobesila glavo ...

Rdeči Volk je začutil trepet njenih rok. Zamežal je, kakor da se strmoglavlja v prepad. Nato se je sklonil, dvignil jo kakor peresce in si jo posadil v naročje. Minehaha se ni branila; vzdihnila je, zvrnila glavo nazaj in se zagledala vanj s cvetoče razklenjenimi usti in skrivnostno priprtimi očmi.

«Lepa si, bleda skvô Minehaha,» je šepetal nad njo kakor v brezumnem snu. «Vidiš, kaj ti pomaga, da imaš ostre zobe? Sledil sem te kakor volk volkuljo v šumah misisipskih ... da te poljubim na usta, ki me zasmehujejo ... na oči, ki me prezirajo ... in na vrat, ki je pregosposki za Rdečega Volka ... evo, kamorkoli se mi zazdi ... Zelena jelša je najin vigvam, vroča skala je najin prestol ... in ti boš moja, zala skvô ...»

Pamet mu je ugašala in glas mu je hlupal. Tedajci ga je osvestil Milkin smeh. Zala skvô se je smeje privila na njegove prsi in mu zasesala ustnice v razgaljeni vrat.

«Kri mi piješ!» je vztrepetal.

«Tvojo kri pijem, Rdeči Volk. Imej šolničke, imej košuljico; Minehaha je tvoja skvô in ti bo slonela na prsih in pila kri iz tvojega srca ...»

Lakti so mu drhteले na njeni rosni polti. Od utripa do utripa je bolje razumel Črnega Mustanga: da so vse enake in vse rojene za to ... Baš toliko da je še videl divjo golobico, ki se je nedaleč od njiju spustila na prod in začela piti, po kapljicah, predražestno dvigaje glavico ...

Tudi veliki medicinar je videl ljubko žival. In ko je spustil oči po okolici, je uzrl sivca sokola, ki jo je izgubil med zelenjem;

I. A. Krylov: Bogatin in poet

pravkar je sel na visoko smreko onkraj potoka in obnihal na samem vrhu, neslišno udarjaje s kreljutmi. Evo, zdajle jo je uprežal! Vrgel se je z drevesa — a tisti mah je profesor po bliskovo dvignil morilno cev.

Njegov strel je odjeknil med gozdnatimi bregovi. Sokol se je prevrnil v zraku in pal kakor kamen tik pod skalo. Njegova perot je v padcu ošinila čelo Rdečega Volka in kaplja njegove divje krvi je obrizgnila Minehahi beli život.

Veliki medicinar se je umaknil, ne da bi pogledal. Obesil je puško na ramo in šel. Dva vzkrika je čul... in pljuskanje ustrelenega ptiča, ki je iztrepetaval v tolmunu... in blazni dir Rdečega Volka, ki je skokoma bežal v tihotni les...

Manitu je izpregovoril!

(Konec prih.)

I. A. Krylov / Bogatin in poet

Naperil pravdo bogatinu je poet
in Zeusa prosil, da se zanj zavzame.

Oba pozvali so v pravice hrame.

Prišla sta: eden suh in bled,
na pol obut, na pol odet;
ves v zlatu drugi in z ošabnostjo prevzet.

— «Usmili se, Olimpa samodržec,
oblakov ti poditelj, gromovržec!»
kriči poet, «oj, česa kriv sem pred teboj,
da od mladosti kruta me Fortuna bije,
da nimam žlice, nimam domačije
in moje vse — so samo fantazije?

A tekmeč moj
brez uma in zaslug v palačah kakor bog
obkrožen od častivcev krog in krog,
v razkošju in udobju debeli.»

— «Mar to nič ni,
da pozni vek poznal bo liro tvojo?

A njega,» Jupiter odgovori,
«ne le pravniki, — vnuki pomnili ne bojo.
Mar nisi sam za delež slavo si izbral?
A njemu sem sveta dobrin do smrti dal.
No, vedi, če bi on stvar bolje razumel,
in njega umu bi čutiti bilo dano,
kako je majhen proti tebi on pred mano,
on bolj od tebe nad usodo bi rohnal.»

(Iz ruščine preložil B. Vdovič.)

Vladimir Levstik

Rdeči Volk in Minehaha

Indijanska povest

(Konec)

VII.

Skrb in osramočenje, ki sta se tisti večer izražala v vedenju in pogledih grešne dvojice, bi silno zabavala profesorja, da ni bil sam poln skrbi zaradi prigode ob tolmunu. Čutil je, kako strahoma čakata razkritja. Kdo razen njega bi utegnil biti nevidni strelec, ki je ubil sokola nad njunima glavama — ubil ga v skrajnem trenutku, ko ni bilo omotici nič delj do izpozabe, nego v svincu iz puške do srca? Toda veliki medicinik ni črhnul besedice in nobena črta njegovega obličja ni izdajala kakega očitka ali kazala, da bi vedel kako skrivnost. Mar je bil strelec tuj človek? Kdorkoli je bil, moral ju je videti, ako je videl ptiča. Kaj si je mislil? Ali ju je spoznal? Bo li govoril? Oči Rdečega Volka in Minehaha so še nekaj dni begale proti vratom, čakaje neznanega svedoka, ki stopi zdajci čez prag in iztegne svoj obtožujoči prst. Kaj bo potem, se nista vpraševala; vsekako nekaj strašnega, nekaj, na kar ni mislil Rdeči Volk, ko se je tisto popoldne splazil na Misisipi...

Ta strah jima je zbujal težke dvome in slabo vest. Kakšno je bilo prav za prav njuno početje, ako je rodilo toliko bojazni? Grešno in sramotno? Zakaj grešno in zakaj sramotno, ko je prišlo samo od sebe iz dna srca? ... Od kraja sta se ogibala drug drugega ter govorila malo in osorno, toda kmalu se je vrnilo koprnenje in je izpodrinilo oboje, kes in skrb. Četrty, peti dan je zažehetelo iz njiju kakor vonj iz dveh poletnih cvetov; v njunih očeh je plapolalo, roke so se iskale pri vsaki priliki in nepriliki, v najbrezpomembnejših besedah je trepetalo toliko utajenega, da je profesor malone izgubljal pogum.

Bedak, ki je hotel s strahom ohladiti zamamljeno mlado kri! A kaj naj bi storil? Mar naj bi govoril z gospo Zagodovo? Capra litteraria je bila zmožna, da se mu zasmee v obraz, ali pa bi zrla na stvar po žensko in materinsko, kakor je sam napovedal: jela bi zmerjati, vpiti in tepsti kakor poslednja izmed peric ... Bratu Andreju in svakinji Lojzi se ni smel zaupati; bila sta preprosta kmečka človeka, vzgojena v tistem naivnem ljudskem farizejstvu, ki — ako sploh utegne grešiti — boguvdano odlaga svoj lastni tovor v izpovednici, pri drugih pa smatra že izkušnjo za neoprostljiv zločin. Karkoli bi se zgodilo, vse bi ostavilo v duši

Rdečega Volka zavest ponižanja in nasilja, ki ji v krepkih naturah neizogibno sledi kljubovalni «nalašč!». In veliki medicinar ni hotel oteti samo uhljev Rdečega Volka, ampak tudi — pred vsem tudi! — zdravje njegovega mladega srca...

Ni mu preostajalo drugega kakor pograbit prvo priliko in razžaliti gospo Zagodovo tako, da se na vrat na nos odpravi z Vrhovega, ali pa čakati in zaupati — v kaj neki?

Čakati in zaupati je bilo tem opasneje, ker je prišel teden dni po Mirkovi nezgodi zdravnik in je odvel zelenca na izlet v Solčavo. Rdeči Volk in bleda skvô sta bila sama. Odločilna nevihta je visela nad Vrhovim in dvoje mladih glav je tonilo v njen vroči oblak...

Udarilo je iznenada. Vaški učitelj, ki se je rad oglašal na Vrhovem, da je mogel kramljati s profesorjem in z «duhovito ljubljansko gospo», je že dolgo sanjaril, kako bi povabil te redke goste iz belega sveta. Nu, končno sta se srečala denar in prilika. V sredo je odšel Črni Mustang v Solčavo, v četrtek so prispeli Zagodovka z Milko in profesor s svojim nečakom na eno tistih prijateljskih zabav, ki so posebnost življenja na deželi in se začno nekje sredi popoldneva, končajo pa... kadar Bog da.

Lepo je bilo na prijaznem šolskem vrtu, za belo mizo v odprti hladnici, z razgledom na drevesnico in cvetlične grede, na vrtnice in špalirje, na solato in na fižol! Učitelj, ki je v slavo tega dne oblekel svoj prastari frak, je ves sijal od zadovoljstva in neprenehoma govoril; dobričina je bil tako srečen, da se more poveseliti z omikanimi ljudmi! Njegova plaha ženica je prinašala pladenj za pladnjem in steklenico za steklenico — vse to ob navdušenem zanimanju petih ali šestih rdečeličnih in zakrpanih otročičkov, potomcev gospoda učitelja, ki so v duhu pomagali gostom in željno čakali, da bi smeli v kuhinji pospraviti ostanke in oglodati kurje kosti. Čaše so zvenele v mehki popoldanski zrak, bila je napitnica, veseli učitelj je šel po gitaro in je zapel svojo paradno pesem:

«Ja gledam kose tvoje zlate
i mislim, dušo, na te...»

pri čemer se je osokolil in koketno pogledal gospo Zagodovo, akoravno je imela rjave lase.

«Ah da, ljubezen!» se je raznežila capra litteraria, trkaje na desno in levo. Brbljala je in brbljala, samo ona je imela besedo in zlata učiteljeva starina ji je mehčala srce ter ga opredala s koprnečimi zankami. «Ah da, ljubezen...»

Čedalje ganljivejša tegoba jo je navdajala ob misli, kako težko je živeti brez ljubezni, posebno ženi, ki je še polna želja. Kmalu

bo prepozno, da bi se začutila dekle in bi jela živeti po naukih Renéja Lydiauda... Hotela bi biti markiza in nuditi klečečemu vitezu prste v poljub... oh, kaj markiza! hotela bi vsaj ljubiti, medleti v objemu dveh zdravih, žilavih rok... na primer takih, kakršne bodo roke rdečelasega Lojza, kadar mu, tri, štiri leta svobode v širokem svetu otrebijo deški puh...

Solnce se je poslavljal. Zelenje gred in špalirjev je kipelo v zlatu zarje in vonj cvetočih vrtnic je lil kakor gosto mleko v sladostrastno sesanje večernih sap. Družba je stopila iz hladnice, da bi se prešetala po vrtu. Pri tem je oživel razgovor; učitelj je iznova pokazal svoje špalirje in capra litteraria se je spomnila njegove žene, ki je potrpežljivo čakala, da ji kdo privošči besedo.

Rdeči Volk se je naveličal pohajkovanja in je sel na klop v globoki senci brajde. Minehaha se je smejala tam nekje... in v njem je tlel njegov deški glad...

Mrak je prihajal, čedalje gostejši, čedalje mamljivejši. Ali so se mogle, ali so se smele v tem mraku izpolniti sanje, tako vroče, da jih ni bilo moči pogasiti, tako drzne in prepovedane, da je moral še sivi sokol poginiti, ker je videl njihov začetek v samoti misisipskih bregov?

Dvojica mladih rok mu je segla izza hrbta na oči.

«Minehaha!» je šepnil z usihajočim glasom, držeč jo za komolce.

Poljubila ga je na teme, oprostila se njegovih rok in prisela.

«Čuj, zala skvô... nekaj ti hočem povedati.»

«Povej, Rdeči Volk, vse povej. Minehaha posluša.»

«Topla in tiha noč bo nocoj, zala skvô, in tvoja mati bo spala... Vsi bodo spali, samo Rdeči Volk se bo klatil zunaj ob luninem svitu in bo iskal po travi sledov tvojih nog. Zakaj Rdeči Volk koprni po blede skvô in dobro pomni, kako jo je ljubil v dolini misisipski... oh, in umreti mu je od misli, da je ni ljubil dovolj!... Topla noč bo nocoj in mesec bo sijal in Minehahino okence bo odprto... in nihče ne bo slutil, kod lovi Rdeči Volk... Govoril sem.»

Potemnela je, zaprla oči in spustila glavo na prsi; njena usta so se gibala, a Rdeči Volk je slišal samo razbijanje njenega srca.

Blizu nekje je zaškripal pesek. Veliki medicinar je šel mimo brajde z glavo pobešeno in očmi uprtimi v tla. Ni ju opazil — kako bi ju čul!

Ko je zamrl korak, je zdajci planila k rusoglavcu, poljubila ga na goli vrat — kakor tistikrat! — in odskočila. Njene oči so bile široke od brezumja.

«Vrniva se, Rdeči Volk,» je rekla čez trenutek z drhtečim glasom. In jedva slišno je dodala: «Molčiva, nihče naj ne ve...»

Ustavila sta se ob velikem rožnem grmu nedaleč od hladnice in sta govorila na glas o vsakdanjih stvareh, da bi ju slišali; pri tem sta nevedoma stiskala trnjeve veje in kri jima je kapljala s prstov v cvetočo gredo... in nista čutila, ne ona ne on...

«Otrokom je samo do cvetja, le glejte,» je rekel gostitelj Andreju Urniku, ki je prišel o mraku posedet. «Kje bi to verjelo, da so na zemlji tudi kumare, buče in druge take lepe stvari! In vendar... če vam pokažem naše brunšviško zelje...» Oprostil se je in odvel Vrhovca v drugi konec vrta.

Med njegovim predavanjem o umnem zeljarstvu se je začel usoden razgovor.

«Kak dečko!» je šepnila gospa Zagodova velikemu medicniku, ko sta prišla mimo rožnega grma. «Kak dečko, gospod profesor! Ali mar ne opazate, da bo vaš Rdeči Volk čez dve, tri leta neobičajno brhak mladenič?»

Filolog je vrnil vprašanje za vprašanje.

«Ali ne opazate, ljuba gospa, da je vaša Minehaha že celo dekle?»

«Nu da,» se je začudila, «razvija se. Taka je, kakor sem bila jaz v njenih letih.»

«Taka je in tak je on, da se skladata kakor plamen in slama. Pazite, živ ogenj je težko gasiti.»

Capra litteraria je osupnila.

«Nu veste kaj,» je rekla malone užaljeno, «vse, kar je prav! Saj sta vendar otroka. In moja Milka kot boljše dekle... z vzgojo, lahko se pohvalim... Res brezobzirni ste v svojih svarilih.»

«Prav,» je suho dejal profesor. «Morda se rajši pomeniva o Lydiaudu. Še je časa, da ga zavržete.»

«Ali vas je slast poslušati, kadar govorite v hijeroglifih!»

«Zastran mladih deklet sem mislil; tisto, da naj se izžive pred zakonom... Spomnil sem se, ko sem pravkar pogledal Milko in Lojza.»

«Gospod!» je vzrojila Lydiaudova občudovalka. «Ali meri to na mojo hčer?»

«Obvladajte se, gospa. Nihče ne ve, nihče ne sme vedeti, nihče naj ne čuje. Z eno besedo: ali smatrate za dovoljeno, da Rdeči Volk nocoj poseti Minehaho? Zmenila sta se, ker se baje še nista dovolj ljubila.»

Zagodovka je okamenela.

«Moj Bog,» je zastokala, «ali sem slepa? Saj ni mogoče! In — Bog nebeški, kdo ve, ali ni že prepozno!...»

«Ni prepozno; nič takega se ni zgodilo. Porok sem jaz, ki sem videl vse.»

«Videli ste in ste čakali name? Gotovo le zato, da se znašate nad menoj... Zakaj ga niste prijeli, fantalina? Jaz bi ga oklofutala vpričo nje.»

«Tem manj bi opravili. Urnik je. Od šestnajstletnega Indijanca, Bože moj, je tudi težko zahtevati, da naj ničesar ne čuti in prav ničesar ne ve. Pri dekletih je šestnajst let že polna Lydiaudova doba... Oklofutali bi ga! Ali veste, kdo ga je vzdramil, da ni več otrok? Vaš Mirko! In reči moram, da so obrodili njegovi nauki v učencu veliko nedolžnejši sad, nego je bilo učiteljevo seme.»

«Nu, jaz mu pokažem nedolžni sad: še nocoj bom govorila z očetom. In Milka naj se pripravi, in Mirko tudi, kadar pride s planin!... Moj Bog, ta sramota!»

«Čemu se razburjate? Vi, ki ste pravkar odobravalι monsieurja Lydiauda, to je, najklavrnejši razvrat... ‚Milka naj se pripravi!‘ Ali vas ne plaši misel, da si lahko na vekomaj zaprete hčerino srce? In kaj vam koristi, ako moj brat Andrej namlati Rdečega Volka? Mar bo Minehaha za vse to prestala biti, kar je: popek, ki se odpira, bitje svojega spola, po rojstvu in vzgoji določeno v to, da postane kedaj komu zakonita posoda strasti in naslad? Začula je pesem svoje mlade krvi — vaše krvi, gospa! — in je vsa ostrmela nad njeno mogoto. Evo, to je vse! Spol, prijateljica, je moč, ki nas pograbi za čuvstvo in za srce; s srcem in z ljubeznijo ga morete krotiti, s silo nikoli ne. Kdo kaznuje rože, ker cveto, drevje, ker hoče roditi sad, vetrove, ker buče, in valove rek, ker se penijo v svojih strugah?... Jaz za svojo osebo ne dovolim, da bi tožili mojega nečaka — in ga tudi ne boste, ker bi morali imenovati svojo hčer.»

«A kaj mi svetujete, zaklinjam vas? Kaj mi je storiti?»

«Nič velikega. Vaša žrtev bo v tem, da prečujete krasno poletno noč. Hčerka naj spi nocoj pri vas in okno naj bo zaprto. Ako jo mislite izpovedati, ne govorite okrutnih besed, zakaj dekliška duša je rahel cvet, ki se osuje od materinih pridig še veliko prej nego od deških poljubov. Jaz niti ne bi izpregovoril. Čemu? Mladih deklic ni prav buditi iz poletnih sanj; bolje jih je odevati, da jih ne premrazi nočna burja, in bedeti ob njihovem zglavju, da jih ne vzame bavbav... Kadar jih vzdrami jutranje

solnce, naj le imajo, česar jim vzeti ne morete: spomin na ubegel počitniški sen.»

«Da bi bilo res tako! Oh, poslej ne bom več brezskrbno spala. Ali naj odpotujemo?»

«Tega ne vprašujte mene. Vrhovci smo ponosni na svoje gostoljubje!»

«Razumem vas in ... prav imate. Nocoj je najina poslednja noč na Vrhovem.»

Profesor se je molče naklonil.

«Še nekaj,» je povzela. «Ali mislite tudi vi kaj ukreniti?»

«Zastran njega? Rajši ne. Zanesem se edino na vas. Karkoli storite vi, vse bo umevno; jaz pa želim pred vsem, da ne bi stalo nič med nama, ko bom sejal svoje seme v njegov nespametni deški obup ...»

V tem sta dospela k družbi. Capra litteraria je kmalu potožila, da jo boli glava in da jo mori zaspanec; čez pol ure se je vzdignila, v presenečenje gospoda učitelja, ki je žalostno ugovarjal tej ločitvi brez šentjanževca in brez poslovilnih zdravic ...

Spremil jih je do doma. Zagodovka je gredoč stiskala Milko čez pleča in ugibala, kaj naj stori, kadar se jame dekletke odpravljati v prazno bratovo spalnico. Hkratu pa je z očmi sledila Rdečemu Volku, ki je šel sam naprej. Hoja njegovih vitkih nog, gibi njegove postave, vse, karkoli je kdaj opazila na njem, je bilo nekam čudno privlačno in novo, odkar je poznala njegovo skrivnost. Nič več se ni mogla jeziti nanj in sklenila je, da ne poreče Milki ničesar; ali pa bi ga celo čakala za vrati, ki vodijo z notranjega na vnanji hodnik ... Prijela bi ga za rusko glavo in bi mu povedala, da mu odpušča; da naj se vrne z Bogom, odkoder je prišel, in naj bo srečen v cvetu svojih mladih let ... Nato bi ga morda poljubila na čelo — vsaj na čelo! — in bi ga nežno porinila po stopnicah ... V nobenem romanu še ni našla tako originalnega prizora!

Vrhovo je zraslo pred njimi, jedva resnično v svoji mesečni beloti. Širom pokrajine je snovala mlačna avgustova noč. Z brd in travnikov, z njiv in vinogradov je zvenelo neuspavno koprnjenje stotisočev drobnih bitij, ki so brez pomislekov in brez zakonov mrgolela po večno istih potih svoje slepe usode, išoč nasičenja in hlepeč po sli. Ves ta lakomni svet je odmeval v gospe Zagodovi; v njeni ubogi glavi je vrela učiteljeva starina, v njenih žilah se je penil vznemirjeni rdeči sok ...

«Lahko noč,» je šepnila profesorju v veži. «Lahko noč in do svidenja v Ljubljani!»

VIII.

Profesor Urnik se nikakor ni zanesel na Milkino mater; narobe, še bal se je, da ne bi v svoji nepreračunljivosti zagrešila kake napake ali zaigrala priskutne komedije, iz katere bi nastalo več škode nego koristi. Vse najpotrebnejše je mogel ukreniti sam, brez nje in bolje od nje, ne da bi ji vobče kaj povedal. Ako je vendar odprl Zagodovski oči, je storil to iz dveh nagibov: prvič, ker Lojzu očitvidno ni bilo pomoči, dokler je živela Minehaha na Vrhovem, in drugič, ker je želel, da bi capra litteraria temeljito spoznala svoj poraz v pravdi za Lydiauda. Kaj naj bi jo izpametovalo, ako ne nocojšnja noč, ko bo stražila nedolžnost svojega otroka?

Kot dober poznavalec Cezarja, Ksenofonta in drugih strategov, zlasti pa tudi gospe Zagodove, seveda ni dvomil o zlati resnici, da zaležeta dve straži več od ene. Kakor hitro je nastala po domu tišina, se je splazil v mesečno noč. Nad hlevom, kjer je imel nečak svojo čumnato, odkar so letoviščarji zavzeli prostore v hiši, je bilo vse tiho in mirno.

«Trepetal bo uro ali še delj,» si je dejal filolog in zavil okrog vogalov. «Stokrat se bo odločil in stokrat mu bo zamrlo srce. Dotlej se izprehodim med vinogradi ter premislim kako in kaj.» Sklenil je, da se postavi za drugi vogal hleva, tja, kjer je bila najgloblja senca. «Stopnice, ki vodijo z dvorišča na hišni hodnik, mi bodo baš nasproti; še miška ne more steči po njih v tej polni mesečini, ne da bi jo videl. In kadar se Rdeči Volk ojunači in prileze iz svojega vigvama, bo treba samo razprostreti roke...»

Toda Rdeči Volk se je ohrabril dve minuti prej, nego je računal veliki medicinar. Ko je profesor pomolil glavo iz skrivališča, je bil že tik pod vrhom stopnic. Z risjo neslišnostjo se je vzpenjal ob zidu. Stric, hoteč priskočiti ali vsaj poklicati ga, je spustil oči po hiši — in je opazil drugo zlo: nobeno okno ni bilo zaprto. Capra litteraria se je očitvidno zbala izpovedi in ni hotela pokazati Minehahi, da ve... Evo, čakala ga je sama! Za poluodprtimi vrati notranjega hodnika, mimo katerih je moral priti drzni gost, se je razločno videla postava v beli nočni halji.

«Prav, prav,» je kimal veliki medicinar; «pa naj opravi ona. Bolj literarno bo... in bolj prišmojeno... Samo da ne bi začela razsajati!...»

Rdeči Volk se je zdrznil: opazil jo je... Bela postava je mahoma odskočila... obenem pa je iztegnila roko, prijela grešnika za komolec in ga potegnila na mračni hodnik... Še profesorju je zastalo srce, nikar ne bi Lojzu, ki je mislil, da ga drži Minehaha!

Neopredeljena slutnja je podesetorila stricu sluh.

Na hodniku so tiho zaškrpala vrata, baš toliko, da jih je čul. In čul je Lojza, kako se odmiče... razburjen šepet, ki je silil za njim... poljube, obsipajoče nekoga, ki se je branil!...

«Kaj je to, raca na vodi?» Filolog je planil iz svoje zasede. «Pa ne da bi... grom in strela!»

Tisti mah mu je udaril na uho ogorčen, jedva še pritajen otroški vzrok. Vrata so se odprla, Rdeči Volk je šinil po stopnicah... zgoraj pa, v okvirju Milkinega okna, se je nenadoma prikazala dekliška postava, prišla se z obema rokama za glavo in omahnila nazaj...

Velikemu medicniku je bilo treba res samo razprostrti roke. Rdeči Volk, ves slep in gluha, se je zaletel vanj ter mu obvisel na prsih, ponavlja je z grozničavim studom, kakor v odurnem snu:

«Ne... Nočem! Tega ne... Proč od mene! Proč!...»

«Tak tako!» Profesorjev smeh je zazvenel preko dvorišča, tih in jaseh kakor mesečina te bele avgustove noči. «Nu, Manitu bodi zahvaljen... Vse je dobro, dokler je tako!»

Rahlo in usmiljeno je odvel siromaka v kraj, da nista videla nesrečnih stopnic in ne okna, za katerim je sedela v tistem trenutku Minehaha na svoji odgrnjeni postelji in z grozo strmela na mater, ki je kleče pritiskala čelo na njene vitke dekliške noge...

«Rdeči Volk?» je vprašal profesor za vrtom. «Govori, Rdeči Volk: ali hočeš slušati velikega medicnika?»

«Hočem!...» je izdaval nečak, odvrta se v temo.

«Dobro!» Glas velikega medicnika je postal slovesen. «Rdeči Volk naj vzame plašč in palico in naj se pripravi za dolg pohod. Tisti, ki pozna vse njegove misli, ga hoče vzeti s seboj v šume in na prerije, da mu razloži največjo skrivnost...»

In tako sta krenila v pojočo in koprnečo mesečno noč in sta hodila po istih stezah, ki so pred nekaj dnevi privede rusoglavca na Misisipi. Nežna svetloba je odevala domove in drevesa, gorice in razvožene ceste, travnike in tiho šumeče gmote lesov. V tej pravljici luči in tem dehtečem zraku se je zdelo vse življenje bolj polno duše in vsaka žival in zel in še mrtvi kamen je bil sorodnejši človeškemu bitju. Preproste, neizogibne resnice velikega medicnika so bile kakor olje v mladeničevo srce. Govorec je držal Rdečega Volka za roko... in čutil je, kako ponehava blazno kovanje v njegovih žilah...

Ob skalnem tolmu je odrezal kljukasto vejo in je izvlekel razmočene, bedne ostanke sokola, ki ga je ubil tisti dan.

«Kraljeval je nad vsemi višavami,» je dejal s tihim glasom. «Ponosno je živel svoje hajduško življenje, polno solnca, sile in strasti. Ali ve moj mladi brat, zakaj je moral umreti? O, ne zaradi divje golobice: kaj je golobica proti sokolu! Ubil sem ga zato, da sem otel mladost Rdečega Volka...»

V gozdni dolini pod vrhom starega Bukovca sta se utaborila in zakurila ogenj, zakaj mesec se je skrival in nočne teme so jima požirale pot. Tu se je zgodilo, da je Rdeči Volk zdajci zatulil iz dna svoje mlade duše in skril obraz na prsih velikega medicinka, obliva je jih s solzami, ki so odplavljale poslednjo izkušnjo, poslednji dvom in poslednjo bol. Nato sta zagrebla krompirja v žerjavico in sta prvokrat skupno zapušila lulo miru; in ko je bil krompir pečen, sta ga použila z režnjem slanine in s požirkom «ognjene vode».

Jutro ju je našlo na Bukovcu. Plešasto teme hriba je že zlatila zarja, dočim so se nižji vrhovi in dremajoče doline šele izvijale iz mrakov. Lahna meglica je odevala Misisipi — in tam za njim, onkraj gozda, je bilo Vrhovo; pravkar so zažarela okna v prvem rožnatem sijaju. Lojzove zrenice so bile polne jutra in v njegovem srcu se je oglašala velika ljubezen do teh preprostih, milih stvari.

«Glej, Rdeči Volk,» je vzkliknil profesor, iztezaje roko proti širjavi, «nov sokol je zavladal v deželi misisipski; še malo in vse bo pozabljeno, kar je bilo... Ali vidiš, kako nastavlja prsi solncu — slišiš, kako vriska svoj divji lovski klic? ... Bodi kakor sokol, Rdeči Volk, in letaj visoko nad zemljo, visoko nad svojimi lastnimi željami, oh, kar najvišje nad sledovi ženskih mokasinov, mladi brate moj! Ne postani mi kilav belokožec, ki misli, da mu je skvô začetek in konec življenja! Znaj, da obvisi na ustnicah vsake Minehahe, ki jo boš kdaj poljubil, nepovraten kos tvoje sveže duše, nenadomestljiv del tvoje bodre moči, neobnovljiv žarek krasnega, bujnega solnca, ki sije rodu Irokezov... Ni treba, Rdeči Volk, ni treba, da bi ti ugasnilo! Ostani, kakršen si, in lovi lososa in jelena in sivega medveda, kar najdelj moreš. Zakaj življenje je zmerom enako: iskal boš Minehahe, nahajal pa tisto, čemur si ubežal nocojšnjo noč. Tudi če bi našel Minehaho — tudi če bi jo našel... Govoril sem!»

Njegove ustnice so se dotaknile pegastega Lojzovega čela kakor svetinje.

Šele opoldne sta se vrnila na Vrhovo. Minehahino okno in okno njene matere sta bili na stežaj odprti, izza ovinka je še pokal bič Andrejevega hlapca, ki je peljal prtljago Zagodovih na

postajo. Ba je sta zjutraj dobili brzojav, da leži teta gospe Zagodove na smrtni postelji; pismonoše, ki ga je prinesel, ni videl nihče. Milka je menda na glas jokala, ko sta se odpravili na pot...

Nič več Minehaha, nič več stare skvô! Samo še medel vonj po parfumu, ki se je zdel v tem krepkem selskem vzduhu nekam čudno slab in pust...

Rdeči Volk je našel v svoji čumnati prelepo rdečo rožo. Ležala je na mizi, kakor bi jo plašna roka v naglici vrgla tja. Vzel jo je, zamaknil se v njeno vonjavo in že napel ustnice, da bi jo poljubil. Tedajci pa se je spomnil besed velikega medicinika; stopil je z rožo na hodnik in jo je osul v topli veter, ki je dihal preko Vrhovega. Rdeči listi so se razkropili po zemlji Irokezov kakor vroča dekliška kri in misel Rdečega Volka je plavala nad njimi ko sokol nad dolinami in je govorila:

«Da ostanete vekomaj moje, prerije, šume, valovi misisipski! Da mi ne ubežiš nikdar, moja drzna sokolja mladost!... In da se ne bi izgubila v širokem belem svetu — ti, Minehaha, zala skvô!...»

Profesor ga je opazoval z dvorišča. Razumel ga je in otožen smehljal mu je preletel obraz. Baš tisto minuto je namreč spoznal, kaj pomeni, da je postal letos veliki medicinik in je čuval mladega rdečekožca zablod; ob tem se mu je storilo, kakor da čuti v nogah svinčeno težo in na ramenih breme mnogih let. Da, da, res je bilo tako: veliki medicinik ni nikoli mladenič... veliki medicinik je v vseh indijanskih povestih star...

Star!...

Grenkoba te misli je bila tolikšna, da se je pozabil namuzniti, ko je prišel mimo gnojišča in je uzrl na njem žolt francoski roman z napisom

LE DROIT DE VIVRE

PAR

RENÉ LYDIAUD

Pavel Karlin / Pesem

V vijoličastih dvomov pajčevino
zapletel svojih misli sem prevare.
V dehtečih trav šumečo zelenino,
v bobneče vode tuje Niagare,
v dremotnih zvezd sanjavo pokrajino
so plahi, mirni
odjadrali spomini v molk večerni... *amay!*